

ՄԱՍԻՍ

ԾԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԳՋԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ - ԽՄԲԱԳԻՐ

ԵՆՈՎՔ ԱՐՄԷՆ

ԵՏՐԳ. ՏԱՐԻ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

ԹԻԻ 47

17 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1907

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Դրանիս Նոր Հասանքի Փորձ մը

Մասին Ընթերցող Հասարակութեան

Սխալմունք մը [Պատճառով]

Մազունեան, Շաղանեան, Էսկար Շանին

Կոյն Տիրանայր

Դանգլուն Արձանայ [Շանդեղի]

Դերման Դասխարակութեան Մեքոսք

Ա. Տարիի Նիսրեռն Յանկը

ԵՆՈՎՔ ԱՐՄԷՆ

ԽՄԲ.

ՋԱՊԷԼ ԵՍԱՅԵԱՆ

X.

ԼԵԻՈՆ ԷՍԱՋԱՆԵԱՆ

ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՔԱԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐ. ՃԻՀԱՆ

1907

THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

ՏՕԳԹ. Ե. ՄԱՍԻՍ

յԵՐԱ, ԹԱԳՍԻՄ ՓՈՂՈՅ,
ԹԻԻ 12

Ամէն տեսակ ներքին հիւանդութիւններէ զատ, մասնագիտաբար և երկար տարի ներէ ի վեր կը դարմանէ ստամոքսի, աղիքներու, միզային ճամբաներու հիւանդութիւնները, ջլային տկարութիւնները, հին և նոր գաղիական արտերը: Այս վերջին արտերը՝ առանց ստամոքսի խանգարման և նորագոյն մեթոտմարով կը բուժէ կարճ միջոցի մէջ: Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր կէս օրէ վերջը: Զորեքչարթի օրերը միայն ձրի:

Անկարելի է օր ընտանիք մը առանց կարի մեքենայի մնայ, բայց էական կէտն է լաւ մեքենայ մը ունենալ, օրովհետեւ լաւ մեքենայ մը անթիւ և անհամար ծառայութիւններ կը մատուցանէ, մինչդեռ գէշ տեսակէ մեքենայ մը անվերջ դժգոհութեանց և տագնապի աղբիւր մըն է:

Բոլոր աշխարհ գիտէ թէ՝

ՍԻՆԿԵՐ

ՀԱՅԹԱՅԻՉ ԿԱՅՍ. ՊԱՆԱՏԱՆ

The Singer Manufacturing Cie.

Զեռփի, ոսփի ու ոսփի եւ ձեռփի միանգամայն մեքենաներ կը գտնուին:

մեքենան լաւագոյնն է. այս մեքենան ամէնէն աւելի կատարելագործումը, հաստատունը և դիւրագործածելին ըլլալուն՝ բովանդատաշխարհի մէջ՝ ամէն ոք Սինկերի մեքենաները կը գնէ:

Սինկերի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկերի Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ:

ՍԻՆԿԵՐ
ԿԱՅՍ
ՊԱՆԱՏԱՆ
ՀԱՅԹԱՅԻՉ

ԿԱՅՍ. ՊԱՆԱՏԱՆ	1. Մեծ փողոց, Պօն Մառչէի դէմ, 343 և 343.
ԲԵՐԱ.	2. Մեծ փողոց, Կալաթա Սէրայի Լիսէին դէմ.
ՊԱՆԱՏԱՆ	1. Սինկեր խան, Թիւնէլին հաւը.
	2. Գարաքէօյ, Թրամվէյի կայարանին դէմ.
ՍԻՆԿԵՐ	1. Սուլթան Համամ.
	2. Սուլթան Պէյազիտ, Թրամվէյի կայանին դէմ. 13.
	(2 արշը Պօյու, Թ. 120 .

Դասեր եւ Գարգուլիւններ ձրի:

Կատարեալ Երաւաստութիւն:

Մասնագիւղեր գաւառներու բոլոր ֆալաֆներուն մէջ

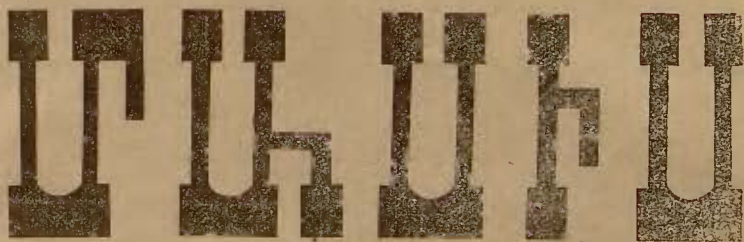
Սինկերի Ընկերութեան Կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ Փողոց, Թիւ 343 և 343 կրկին, Սարգիս Պէյ Տիւզօղլուի տունը:

ՄԱՆՁՈՒՄ Է Միակ առաւելան Հայաթերթը, կը հրատարակուի ար-
շապէս, և առաւել խիստ կանուխ՝ կը գտնուի Պոլի-
սի և արուարձաններու մէջն կողմը, բովանդակելով հետաքրքիրներ, քա-
ղաքական, ներքին, եկեղեցական ու կրթական լուրեր, զրակօն, ան-
տեսական և ընկերային յօդուածներ: Զորեքչարթի եւ Հայաթ օրերը կը
հրատարակուի առանց ծանուցումի, չորրորդ էջը յատկացնելով առեւ-
տրական և գրական գրուածքներու: Գինն է 10 փարս: Տարեկան բա-
ժանորդագրութիւնն է Պոլիս՝ 80 դր., Գաւառ՝ 108, արատաւման՝ 25
ֆր.: Վեցամեայ՝ Պոլիս՝ 50, Գաւառ՝ 60, արատաւման՝ 18 ֆր.: Սմէն
գրութիւն ուղղել Տէր եւ. Տնօրէն Յովնանէս Ֆ. էֆ. Գայսէրեանի
հասցէին՝ 38, Պատը Ալի Ճանտալի:

ՀԱՅՈՒՆԵԱՅ ՎԱՐՓԱՐԱՆ, ԱՏԱԲԱՅԱՐ

Հայունեաց Վարժարանի նոյառակն է Հայ ազգայնական տալ լուրջ
դաստիարակութիւն մը՝ զարգացած և բարեկիրթ տանտէրէններ և զաւ-
տիարակութեան դարձին օժանդակներ պատրաստելու համար: Վարժա-
րանին տեսչութիւնը աշակերտութիւններն ֆիզիքական, իմացական և
բարոյական զարգացումը միշտ խղճամիտ հողածութեան առարկայ
կ'ընէ: Բնիկ և Ամիրիկայի 12 ուսուցիչներէ կազմուած ձեռնհաս ուսուց-
չական խումբ մը կ'աւանդէ Հայ, Անգլ., Թուրք. և Ֆրանս. լեզուները,
ինչպէս նաեւ ընտկան, իմաստասիրական, չափական և ուրիշ գիտու-
թիւններ: Մնացուն կարուհի մը կ'աւանդէ ձեռագիրութեան, կարի և
ձեռագործի դասերը: Գիւերօթիկներու տարեթոշակն է 12 օտմ. ոսկի,
որուն կէսը պէտք է հասուցանել տարեշրջանին սկիզբը և կէսը՝ Ծնունդ.
գի արձակուրդին: Դաշնակի և երգեստի համար կը պահանջուի 5, 3
և 2½ օտմ. ոսկի, դասառութեան թիւին համեմատ: Վարժարանին
յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի Սեպտ. 11ին (Ն. Տ.), Դ. իրիկունը:
Աւելի տեղեկութեանց համար խնդրել Վարժարանին Յայազիրը կամ
գիմն Մր. Բիթի, Պայպը Հատու, Կ. Պոլիս, կամ գրել Տօքթ. Ս. էֆ.
Գամալձեանի, Ատենապետ Խնամակալութեան, Ստաթազար:

ՏՈՒՆԷՆ ՆԵՐՍ.—Հրապարակ ելաւ Քաթմի այս աշխատասի-
րութիւնը, որ կը պարունակէ ընտանեկան և ընկերական հարցերու
վրայ չափական և հետաքրքրաշարժ տեսութիւններ, ժողովրդական
ոճով: Քաթմի գրեակաները արդէն ծանօթ ըլլալով հանրութեան,
վստահօրէն անոր այս գործն ալ պիտի արժանանայ այն սիրալիր ըն-
դունելութեան, որով վարձատրուած են միշտ հեղինակին զրիչ ար-
տագրութիւնները: Գինը, խիստ աժան գրուած է, որպէս զի ժողո-
վուրդին մէջն դասակարգին մատչելի ըլլայ: 3½ դր., 200 էջ ունե-
ցող այս գիրքին համար: Կը ծախուի բոլոր գրադատներուն քով:

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԳՋԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ - ԽՄԲԱԳԻՐ

ԵՆՈՎԻՔ ԱՐԱՐԷՆ

55րդ. ՏԱՐԻ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

ԹԻԻ 47

17 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1907

ԳՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ՀՈՍԱՆՔԻ ՓՈՐՁ ՄԸ

Մեր Գիրքի գրականութեան աշխարհը, որ առեցնէ մը իվեր բաւական միտմտարիչ բեղմնաւորութիւն մը կը ցուցնէ, այս օրեր փթթումը տեսաւ հատորի մը, Նոր Տաղեր, որ նշանակելի էջ մը կը բանայ Հայ բանաստեղծութեան մէջ: Երիտասարդ հեղինակին՝ Միսաք Մեծարենցի այս գիրքը, իր գրական և արուեստական կրկնակ լնոյթովը՝ կը պարզէ երևելոյթ մը՝ որ յատկանշական է և կոչումը ունի իր վրայ ուշադրութիւն հրաւիրելու, մեծ համեմատութիւնով մը քան որիչ ո՛ր և է հրատարակութիւն: Նոր Տաղերը կը հնչեցնէ փող մը, որ նոր է մեր բանաստեղծութեան համար, և այդ շունչը, այդ ձգտումը հանրութեան կը ներկայանայ չեչուտած ձևով մը: Ահնայօղիակի, խորհրդապաշտութեան փողն է ադ, հնչող իր ամէնէն սաստիկ ու զայրազին ճիգովը եւ աղամկայութիւնովը: Այդ ձայնը, գրական այդ եղանակը, որուն փողահարութեանը յանձնուեր է, բոլոր ուժովը իր շունչին, գիրքին հեղինակը, մեր բանաստեղծութիւնը կը ցնցէ ամբապէս և կը սթափեցնէ իր դարաւոր խաղաղ հանգիստէն: Մեծարենցի փորձած այդ գրական ուղղութիւնը, ըմբոստ չեղումը, յախուս խտրութեամբ մըն է՝ մեր բանաստեղծութեան բոլոր ծանօթ ուղիներէն, ձգտումներէն, չեղում՝ զոր հեղինակը թերթեալի գլխաւոր ցամ էր տակէ առաջ իր Ծիածանով:

Այսօր , սեկնպօղիսդ ձգտումի այդ ուղղութիւնը՝ կը ներկայանայ աւելի՛ համոզուած , աւելի՛ անձնուէր , աւելի՛ արմատաւոր մշակութիւն մը հեղինակէն , որ իր բոլոր թափը , հաճոյքը , կորովը արամաղրած ըլլալ կ'երեւայ , և է՛ , այդ նուազահարս թեան հռանդին , գինովցած ու հիւնոստացած իր հալէզին հանած ձայներուն ինքնազուարճ գիւթութիւններէն ու մեղեգիներէն :

Բայց ի՞նչ է այդ սեկնպօղիսն թմրուկին արժէքը և կոչումը՝ մեր գրականութեան համար , և հաւանութեան ի՞նչ քուէ կը դանէ անոր գոյութեան իրաւունքը : Առանց երկմտութեան և վարանողական դեղեւու մներու՝ պէտք է ըսել թէ՛ բանաստեղծութիւնը զոր կը փորձէ Մեծարենց , և որուն փողանարութեանն է նուիրուելը ոգւին , անխմտ և զառանցական ճիգ մըն է , ապարդիւն ոչորում մը՝ որ իմաստ ու արժէք չունի : Այդ փորձը նաեւ վտանդ մըն է մեր արդէն վախաբանատեղծութեան կեանքին համար , սպառնալից վտանդ մը՝ որուն մեր գրականութեան մէջ տապաւնութեան պէտք է արգելք ըլլալ , և պէտք է խորշիլ անոր պատուասը մեր մտանշագրութեան ներարկել : Պարտէզի մը մէջ՝ ուր բազմերկեան ծաղիկներ մեծ թիւ մը կը համբեն , մուտքնոր այլակերպ ծաղիկի մը , չխանգարելու գեղը միւսներուն և չնստապնդելու անոնց տեսքը , կորսուելով հողին մէջ հոծ ու թանձրասաղարթ բուրաստանին : Բայց բուրաստանի մը մէջ՝ ուր հազիւ կակաչ մը ու նարկիս մը գլուխներն կը ցցեն՝ մուտքը կովացնողներով պնդուած թագարի մը , անոնց շատ մօտ , անոնց քիթին տակ , անոնց հետ մարմնացած , ու լուծուած , կը խաթարէ գեղը ու հրապոյրը միւս զրգալի ծաղիկներուն : Պրանսական գրականութեան մէջ , գոյութիւնը խորհրդապաշտ գպրոցի մը , սահմանափակ ու անձուկ շրջանակի մը մէջ կաշկանդուած , արատ մը չբերելու ամբողջին հոյակապ ու պանծալի դրոշմին և չկրնար ազդել պղտորելու ուժը և ազդեցութիւնը անոր սփռելիք բոլորին : Բայց մեր գրականութեան մէջ , ուր բանաստեղծութիւնը շատ համեստ մշակներ ու ծաղիկներ միայն կը համբէ , սեկնպօղիսդ ուղղութեան մը ազդեցութիւնը կը մնասէ միւսներուն կեանքին , և օր մը , լայն սահմանի մը մէջ մշակուած ատեն , աւելի՛ տիրական դառնալով , կ'աւերէ բեղմնաւորութիւնը ուրիշ ծաղիկներու , կ'ընկուզէ զանոնք , իր թունաւոր ազդեցութիւնովը խաթարելով ու սպաննելով անոնց կեանքը :

Թէ ինչո՞ւ այս պարսաւը սեկնպօղիսին , պարզ է ադ . — Որովհետեւ անխմտ և անհասկնալի է ուղղութիւնը այդ գպրոցին : Ի՞նչ է անոր ձգտումը և իրեն կեանք տուող արուեստագիտական յորինուածքը : Բաւերը ու բացատրութիւնները , — յաճախ գաղափարներն ալ , — անկերպարանել թանձրացեալ իմաստներու , անակամացած գոյականներու և գոյականացած անականներու յորինուածքով մը , որ , քերականորէն հիմնովին անվերլուծելի , ո՛չ մէկ գաղափար կը ցոլացնէ , և ,

ո՛չ մէկ զգացում կը թարգմանէ : Բանաստեղծի քմահաճոյք մը , քերթողական խաղ մը , արուեստակեալ ու լռնազրօսիկ բառախաղութիւն մը , որ ո՛չ մէկ կերպով կը հակակշռէ դադափարի պակասը , իմաստի ունայնութիւնը և նախադասութիւններու ոչնչաբանութիւնը : Կեղծ ու վաղանցիկ անգոյրներով չպարուած կին մը , սուտ գեղեցկութեան մը պատրանքը զգեցած , որուն ներքինը ոչի՛նչ կ'արժէ , մօտէն դիտուած , երբ մանաւանդ , — կա՛րճ կեանք , — դէմքին ներկերն ալ թափած ըլլան : Թող այդ լեզուով քանի մը բառ խօսի նոյն ինքն այդ արուեստին հերոսը Մեծարենյ , որ ջերմուանդօրէն ուխտադիր առաջին ռահ-վիրան կ'ըլլայ մեր մէջ ի՛ր Նոր . . . և . . . նորանշան ալ Տաղերով .—

Հօրհօ՛յ , սուտ յորդառաւ դարբին ծոցն է նետուեր ,

Գաղջ սարվանճով իր ջուրին՝ ուր արեւը կ'ապրի դեռ :

Վանքին բակը կ'աղօթեն հսկայ ծառեր տարօրէն .

Հողը ծծեց ջուրերուն **սարվանճն**՝ որ դեռ կը հնչէ ,

Եւ հիմա՛յ թա՛ց՝ կը խօսայ իր երկունքին ապագայ :

Այսօր կարվառդ երազէ մը արձնցայ ,

. . . Զոր ծափեցին իմ երազներս ծնծղայ .

Իմ ծարաւահիւժ , իմ ուրբեալսի

Իրիկուններու շուշանին վրայ լուրջ .

Անձրեւոտ գիշեր , գծա՛ծ քահանայ [! ?] .

Մինչև որ լենա՛յ բաժակն այս պարապ

Իմ երազներու՝ որ ոսկեմըրափ

Կեցե՛ր է ցրտոտ մարմարին վըրայ :

Ու կը խուժէ սարեւն վար գործ խոնամքիս

Ճերմակ հոյլ մը վաղընշական անուշներէն .

Ու մըսածուսն ալ , հէ՛ք նժդեհն քահանայ ,

Խաչ հանելով [? ! ?] կ'ըսէ բառեր լուսնդէն .

Բաժնուեցան իրամէ արփ ու մըսակ

Լո՛ւս՝ ձեռքերնին հակոխ դըրած մէկմէկու .

Սարերուն վրայ կանանչ լոյս մը կը ցածի ,

Աղբիւրներուն կ'ելլէ խմբերգն արձաքի :

Աղբիւրին լուրջ ջուրերուն մէջ հառագայթ մը կ'իյնայ շեղ

Թառերուն վրայ ծռչուններու խմբերգն հիմա կ'անձրեւէ .

Խորհրդածեցէ՛ք , ի՛նչ կ'ըսեն այս տողերը , ի՛նչ կը թարգմանեն : Սիրուն նախադասութիւններ , չողչողուն խօսքեր , բայց ի՛նչ կ'ըսեն : Ի՛նչ պէտք , նաեւ , բառերու այդ տեսակ բանազրօսիկ այլակերպութիւններով ըսելու՝ ինչ որ կարելի է շատ աւելի չքեղ ու գեղակաւոյց բանաստեղծութիւնով ու լեզուով մը արտայայտել : Նուա՞ղ պիտի արժէր այդ կերպը : Բայց սեկսոյժիսնի անունով , ամէն այլանդակութիւն , ամէ՛ն արտառօցութիւն և ամէն անհեթեթութիւն ներքի կը դնեն կ'եւրեւայ թէ՛ քերթողութեան այս նորանշան աշխատաւորները , որոնց մէջ

մոլեհամեղ առաքելութեան դեր մը կը ստանձնէ Մեծարկնց, ուխտադիր հաւատքով՝ նորոգութեան իր նոր աղանդին: Ո՛չ, սիրելի պարոն, ո՛չ, նորութիւն չէ՛ ադ, հաճելի նորութիւն մը չէ՛, և սիրագործութիւն մը չպիտի ըլլայ անոր հեղինակութիւնը, անոր հայրութիւնը ստանձնել մեր գրականութեան մէջ: Այդ ուղղութիւնը, գրական այդ ձգտումը մեր բանաստեղծութեան համար մոլորանքն է, սայթաքումը արուեստին ճշմարիտ ու ցանկալի ուղիէն: Գեղեցիկ հանգրուան մը չէ՛ որ կ'առաջնորդէ ան, այլ անկումի դուռը, որմէ պէտք է խորշիլ ու խուսափիլ: Բառերու բռնադրօսիկ շարադասութիւններ, մտադամին պատկերներ ու քմածին խորհրդաւորութեան մը զգեստը չեն սր կը չինեն ճշմարիտ բանաստեղծութիւնը: Գաղափարը բնականօրէն կը ըզլի միտքէն և պէտք է արտայայտուի յղացումի ու արտայայտութեան իր յստակութիւնովը, պճնուած միայն լեզուին ու գրականութեան դեղեցկագիրական միջերգը կազմող փետուրներով: Գաղափարները, բառերը, լեզուն ծածկելուն և այլակերպելուն մէջ չկայանար գեղեցկութիւնը, յաջողութիւնը, բանաստեղծութիւնը, տաղանդին գրոշմը: Անգլիական գրականութիւնը, իր Թէնիսքններով, Սուինսյըրններով, Քիցերով, Պայրըններով, Քիփլինկներով, Բօքսով և կուռ իմաստասիրութեան մը վրայ դարձնուած իր դարաւոր հոյակապ չէնքով՝ պէտք չունեցաւ երբեք ահնայօրիկ կեղեւին, ըլլալու համար այն հզօր ազդակը՝ որ ազգերու միտքն է գրաւած, և լուսաճաճանչ այն փարօսը՝ որ հսկայ դէմքերու միտքի ցղացումներովն է բռնկած ու բոցալաւ: Ճրանասական գրականութեան մէջ՝ բանաստեղծութիւնը՝ մինչև զմայլելի Սիւլլի Բուսոմը՝ պէտք չէ ունեցած ահնայօրիկ ըլլալու, հռչակուելու համար ամբողջ ազգերու անդուգական բանաստեղծութիւնը, գերագոյն բանաստեղծութիւնը՝ իր Վէպէնով և Պօքըլէնով: Եւ եթէ Վէպէն՝ կը մատնուի խորհրդապաշտներէն իր թեթեւ հակումներովը խորհրդապաշտ ձգտումի, որուն գրոշմովը կը թրթռան իր տաղերէն ոմանք և ուր այդ շունչէն հոգեցիկ հետք մը կը զգացուի, իրը Գաղափարի խորհրդապաշտութիւնն է, ժամանակակից այլարանութիւնը, և ոչ երբեք բառերու խորհրդապաշտութիւնը: Գաղափարի անսկզկութիւն մը՝ բառական զարդարանքներու, բռնադրօսիկ գեղեցկաբանութիւններու կեղեւովը պարակել, — ինչ որ սիրական ճիգը կ'երևայ ըլլալ մեր ահնայօրիկներուն, — հեզնել է զօրութիւնը Արուեստին, որ կարող է ամէնէն հզօր ու խորիմաստ գաղափարները և զգայութիւնները թարգմանելու՝ համարժէք վեհութիւնովը յղացումին, յստակ, հասկնալի ու բնական առանց երբեք իր արժէքէն ու բարձրութենէն նշոյլ մը կորսնցնելու, երբ վարպետ է արուեստագէտը և տէր իր գրիչին: Սնամէջ ներքին մը պարտկող կեղեւը չուտով կը պատուի կ'իյնայ, և, վա՛յ, երբ միջուկը անզօր է ինքզինքը փրկելու:

Նոր Տաղերու ընթերցումը չի՝ տպաւորեր ու չ'ազդեր : Թոշոր պատառ մը կայ հոն , անհուն գոտարկ մը , որ չօչափելի , կայուն , հաստատ ոչինչ կը ցոյցնէ իր բառիզներուն մէջ թափառողին : Թեթեւ սարսուռներ , տարտամ զգայութիւններ , հպանցիկ երեւոյթներ՝ աղօտ փոսփորափայլութենէ մը ծնած , որուն մէջ կը չըջարկին , կը զաւարտին , կը ծխան , և ուրիշ ոչինչ : Այդ պարագին մէջ , ուր խաւարամած մթութիւն մըն ալ սպրդած է , զուր տեղը կը խարխալէ մարդ ձեռքին կռուան մը՝ որուն կռուի , իր թափառումին իբր նշանակէտ , զոր գոհելու յոյսով մտած է հոն : Այդ կռուանը , այդ նշանակէտը կը խուսափի միշտ , կը խուսափի չարաչար , չգանուիր : Ամբողջ գիրքին մէջ , ո՛չ մէկ էջ՝ որ տպաւորէ , որ ազդէ , որ ցնցէ , որ խորհրդածուէ տայ :

Ան է բանաստեղծութիւնը , իր կոչումը , իր դերը . . . ա՛ն է արդեօք ան՝ համալուծովը խորհրդապաշտներուն : Բայց է՞ որ հո՞ն ուր գաղափար , նիւթի կր բացակային , արտաքին պաճաճանքները և սնգոյրը չստով կը մտանն իրենց սուտ կեղեւը , սղաննելով ամբողջին արմէքը : Ու , նշմարելի է յայտնապէս , — և տախկա նշանակելի մէկ կողմը կը կազմէ Կեօսիւնցի այս նոր քերթուածներուն , — որ Տաղերուն մէջ հիմնովին կը պակսին՝ Նիւթը և գաղափարը : Ո՛չ իսկ գիւտ մը , նորութեան հրապարակ մը , անակնկալ ելքի մը զիւթանքը՝ այդ քերթուածներուն մէջ : Իւրաքանչիւր քերթուածի ելքին՝ միաքի առջև կը ցցուի հարցումը թէ՛ ի՞նչ եղաւ , ի՞նչ ըստ բանաստեղծը : Ու ընթերցողը անխաբան կը վճռէ թէ՛ ոչինչ : Ահաւասիկ ո՛ւր կը կայանայ մեծ թերինքէն մէկն ալ՝ Տաղերու քերթուածներուն Զգայութիւններ , մեկամաղձութիւններ , թախիծներ , հոգեկան խռովքներ , և միայն ասոնք , չարունակ , մէկ ծայրէն միւսը , բաղձանքներ , ցանկութիւններ , երազներ , «Ըլլայի՛»ներու նոր սաղմոսով մը աղօթերգուած , բուրվաւը ձեռքը՝ Եսի տաճարին նուիրուած լանկարկութիւններով , անվհատ անձնականութիւն մը , եսապաշտ կուրացումով անձնական բանաստեղծութիւն մը , որ կը նուիրագործուի այդ բաղինին ընծայարկութիւնովը սրբազան պաշտարի մը , — նուիրական մատենին չաստուածը՝ նեղինակին լուսանկարը , զոր ինք անձնա՛նք կը մատուցանէ հաւատացեալներուն , ձախորդ մատուցումով մը որ՝ Ուրիշնէ՛ր կը նուիրեն և կը ցուցադրեն տաճարին տէր չաստուածին փառաբանութիւնը և նուիրականութիւնը խորհրդանշող նկարներ :

Գիրքին ամբողջ ընթացքին մէջ , Գաղափարի ու Նիւթի հիմքէն զուրկ , տիրապէս անձնական բանաստեղծութիւն մը , խանձարուրած անխմտ ու արտառոց խորհրդապաշտութեան մը ձորձորով , անմարտելի և յուսահատեցուցիչ է : Պէտք է աւելցնել որ՝ զրիչի ճկունութիւնը , լեզուին տիրացումը և գիտակցութիւնը , նկարագրելու կարողութիւնը

չէ՛ որ կը պակսին Մեծարեւոյն : Յաջող նկարագրող մը կը հանդիսանայ ինք իր Տաղերուն մէջ , և ունի նկարագրութիւններու յորդութիւն մը , բաւերու ներդաշնակութիւն մը , պատկերներու կենդանացողիչ վրձին մը , նմանաձայնութիւններու հնչական դաշնակութիւն մը՝ ճշմարտապէս հրապուրիչ ու համակրելի : Եւ իր գիրքը , — մասնաւորապէս «Ըլլայի՛» հատուածը , — մերկացած արուեստական յորինուածքին խաթարումներէն , գեղեցիկ օրհներգութիւն մըն է , բնութեան ու կեանքին մեծավայելութիւններուն ձօնգում , արտադեղ տաղերգութիւնը բնութեանապաշտ կարօտներէ , յափշտակութիւններէ և արեւոյթութիւններէ յուզուած հոգիի մը : Ի՞նչ որ թերին կը կազմէ Մեծարեւոյն փորձած բանաստեղծութեան , հետեւաբար իր հատորին , խորհրդապաշտութեան այն ուղղութիւնն է , որուն իր քով ի՞նչ ըլլալը կը կարծեմ թէ կարելի եղաւ հասկնել , եւ որ , կոչուած է , կորուստը պատրաստելու որ եւ է գրողի՝ որ յանձնուի այդ ձգտումին , դրական այդ ուղիին , ինչպէս Նոր Տաղերու հեղինակը , բացառիկ եռանդով մը փարած անոր և ճշմարիտ առաջապահ մը իր գիրքով , հիմնովին զոհադործուած խորհրդապաշտ բանաստեղծութեան նուիրադործումին , մեր մէջ առաջին անգամը ըլլալով ա՛յնչափ չեղտակի և ա՛նչափ բոլորանուէր կերպով :

Այդ ձգտումը անկումի ճամբան է մեր բանաստեղծութեան համար , գահավէժ մոլորումը , որմէ՛ պէտք է խուսափիլ գիտնայ բանաստեղծութիւն ընելու եռանդը ունեցող ամէն գրիչ : Այդ հոսանքը տարածուելով եւ վարակելով ուրիշներն ալ , վաղուան բանաստեղծութեան կոչնականները , կրնայ յուր ազդեցութիւն մը առաջ բերել մեր բանաստեղծութեան վրայ , խաթարելով ու եղծելով զայն իր արդէ՛ն վտիտ գեղեցիկութիւններէն : Այդ պատուաստը վտանգ մըն է , չարիք մը , որուն թեւարկութեանը դէմ կարելի տմէն թումը պէտք է կանգնել : Եթէ մեր բանաստեղծութիւնը պէտք ունի պատուաստի մը , ան ալ աւելի՛ հայացի , աւելի՛ տոհմիկ դրոշմին պատուաստն է , ըլլալու համար իր ճշմարիտ դերին ու կոչումին մէջ , ինչպէս ամէն գրականութեան և արուեստի դործերու , որոնք պէտք են ըլլալ պատկերը և արձագանքը այն համայնքին , բարքերուն և յուզումներուն , որոնց ծնունդն են :

Այդ պատուաստը պէտք չէ՛ ըլլայ անխմտ ու կապկային նմանութիւնը յոսի սեւապօղիւնի մը , մոլոր արուեստար արուեստակեալ բաւականախումներու , ծիծաղելի ոչնչաբարբանութիւններու , անհեթեթ ու բռնադրօսիկ բացատրութիւններու և անմերկուծելի առումներու , որոնց ամբողջութիւնը սխմելով սխմելով ոչինչ կարելի է հանել մէջէն , քանի որ Գաղափարը և Նիւթը կը պակսին անոնց ետեւ :

Պէտք է մաքառիլ այդ կեղծ արուեստին միջրոպը վանելու , արգիլելով անոր մուտքը և սպրդումը մեր բանաստեղծութեան անարիւն երակներուն մէջ , ուր կրնայ անդարմանելի աւերներ գործել , վատախտարակ համաճարակի մը թոյնը կաթեցնելով հոն :

ՆԱՈՎԻ ԱՐՄԷՆ

“ՄԱՍԻՍ” ԸՆԹԵՐՑՈՂ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՍԻՍի այս քիւով, ինչպէս յայտնի է, կը լրանայ նոր Շրջանի Ա. Տարին, զոր կը փակենք արագին հաճոյքով մը՝ մեր ընթերցողներուն ու բաժանորդներուն հետ։ Չենք փորձեր պերճախօսութեան ճիգ մը ընել, ներփողը հիւսելու համար գրական այս ձեռնարկին։ Ընթերցող հասարակութեան կը քողունք ակնարկ մը սեւեռել միայն նիւթերու Ցանկին, որ ինկնին մեծապէս պերճախօս է, գործին գրական արժէքին, ստանձնած դերին եւ ընդգրկած գրական ոգիին ու ձգտումին տեսակետով։ Հոն խմբուած Թրքահայ ամենեւեմ հոշակուած եւ հեղինակաւոր գրագետներուն համայնասպասկերը, իրենց խնամուած ու ամենեւեմ ընկիր աշխատակցութիւններովը՝ պէտք եղածէն աւելի պերճախօս է, եւ, կը յուսանք, արժանի գնահատութեանը եւ համակրութեանը ընթերցող հասարակութեան։ Պէտք է ըսել քե՛ս այս տեսակ ձեռնարկի մը մէջ, նիւթական զոհողութիւնը եւ անվիաս ջանքը՝ անհրժեշտ զօրավիգներն են գործին շարունակութեանը։ Մենք բոլոր կարելի միջոցները եւ զոհողութիւնները լիարժեք յայտնակն իրազօրութեանը, սպասելով հանրութեան քաջաշէնութեան՝ հանդիպ գործին իր սաք վերաբերումով։ Կը վստահիմք քե՛ս ան հետզհետեւ աւելի պիտի ամուսնանա՞նք իր այդ սերին մէջ, առիթը, միջոցը եւ դիւրութիւնը տալով մեզ՝ աւելի՛ն կարենալ ընելու մեր իտեպը իրականացնելու։ Առաջիկայ քիւով, կը քննարկենք մեր Բ. Տարիի Շրջանը, Դեկտ. 1, երբ սկսած էինք մեր Ա. Տարին։ Այս առիթով, ՄԱՍԻՍի Բացառիկ Թիւ մը կը հրատարակենք, ստուար ծաւալով ու ճոխ բովանդակութիւնով, հաստատ յոյսով մը՝ անակնկալ հաճոյք մը պատճառելու մեր ընթերցողներուն։ Այդ քիւին մէջ պիտի երեւան մեծ մասը մեր աշխատակիցներուն, իրենց խնամուած եւ ընտելեցողն զրուածներով։ ՄԱՍԻՍ առաջիկայ տարի աչ պիտի ունենայ իր Գրական Պարգեւաւոր Մրցումները, մեծապէս հրապուրիչ ու շահագրգռական, ինչպէս նաեւ ուրիշ ոչ-գրական պարգեւաւոր մրցումներ, կողմին վրայ, որոնք, ուրախ ենք դիտելով որ՝ հանրութեան բարձր գնահատութեանը կ'արժանանան եւ հաճոյք մըն է մեզի՝ ստանալ շարունակ անոնց մասին քաջմարտի շնորհաւորականները ծանօթ եւ անծանօթ անձնաւորութիւններու, որոնք կը շեշտեն Հայ լրագրութեան մէջ մեր ունեցած առաջնութիւնը՝ գրական նորութիւններու եւ բաժանորդագրական նպաստաւոր պայմաններու ձեռնարկներով։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԲԱՅՈՒՄԸ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ «ՄԱՍԻՍ» ԴՈՐ ՇՐՋԱՆԸ

Բ. ՏԱՐԻՆ

Մեր այն բաժանորդներուն՝ որոնց բաժանորդագրութիւնը կը լրանայ, պիտի ուղէինք գլխաւ տալ թէ՛ պէտք է փութան նորոգելու իրենց բաժանորդագրութիւնը, անյապաղ մեզի հասցնելով տարեկան փոխարժէքը Մասիսի, որպէս զի առանց ընդհատումի կանոնադրաբար շարունակուի առաքումը իրենց թերթին։ Նոյն բանը ո՛չ-բաժանորդներէ անոնց՝ որոնք փափաքօյ են առաջիկայ տարուան մէջ բաժանորդագրուելու, ինչպէս կը յայտնեն իրենց նամակներով։

Ս Խ Ա Լ Մ Ո Ւ Ն Ք Մ Ը

Նկարչական ցուցանանդէսէ մը վերադարձին, Տիկին Ալիս Բէքօ և Տիկին Վէրա Աշօֆ, երկու երիտասարդ կիներ, կուգային դէպի Բլաս Ռուայալ թէյ մը առնելու, այն à la mode տուներէն մէկուն մէջ, որ ժամադրաւորը եղած է ժամը չորսին բոլոր նորածնութեանց սուշնէրէ, նկարչական և ուրիշ արուեստագիտական ցուցանանդէսներէ դարձեալ Տիկիններու: Այս անգամ ալ, ինչպէս միշտ, որանը խնայուած էր բոլորովին: Երկու երիտասարդ կիները դժուարութեամբ անցան խիտ շարքերուն մէջէն և հազիւ անկիւն մը գտան տեղաւորուելու:

— Ահ . . . վերջապէ՛ս, ըստ Տիկին Ալիս, նստելէ ետքը, և իր բաց-դօրչադոյն ձկուն թուշեայ շրջադիտակն քղանցքները ծունկերուն վրայ բերելով, միւս ձեռքովը նրբօրէն նկարուած հովանար մը բացաւ և պատրաստուեցաւ հովանութիւն բաց նոյն միջոցին իսկ ուրիշ ահ . . . մը, որ անախորժ անակնկալի արտայայտութիւնն էր, ոչադրութիւնը դարձուց իր բնկերութիւն:

— Ի՞նչ ունիս, տիկին, ըստ Վերա, իր կարգին զբաղած շրջադիտակը տեղաւորցնելու. և իր կապոյտ աչքերը բարձրացուց բարեկամութիւն վրայ:

Ալիս բոլորովին տժգոյն էր. քունն յուզմունքի ենթարկուած՝ աչքերը դոյսած էր կարծես չտեսնելու և չգիտնալու համար և հովանարովը ծածկած էր դէմքը աջ կողմէն: Վերա բնազդութեամբ այն կողմը դարձաւ և վնասեց. և անմիջապէս հասկնալով, զէպի՝ ընկերութիւն ուղղեց իր խորատաշ գլուխը:

— Ի՞նչ տղայ ես, Ալիս, իրաւ որ, ես ալ կարծեցի թէ բան մը կայ . . . ըսէ՛, մեզի պէս կիներուն կը վայլէ՞ յուզուիլ այս տեսակ ոչինչ բաներու համար, պղտիկ կարուհիներու նման . . . ինծի նայէ՛ . . . Ծ՛ն, ահա տաիկ գեղեցիկ դոյները կը վերադառնան, աչքերդ բաց, Ալիս . . . չուտով, չուտով, անմիջապէ՛ս: Դիտե՛ս, աւելցուց, աւելի դորովագին և խզուելի ձայնով, երբ նայուածքիդ լոյսը չտեսնեմ, ինծի ամէն բան մութ կ'երևայ:

Վերաին վերջին բառերուն՝ Ալիս ինքզինքին հկաւ. թեթեւ մը ժպտեցաւ. բարեկամութիւն և իր գեղին աչքերը, որոնց մէջ վարանող անձկութիւն և անանգստութիւն կար, ուղղելով բազմութեան վրայ, ըստ. . . մեքենաբար:

— Ինչչա՛մի ծերացեր է, ընկճուած, լմնցած մարդ մըն է ալ:

— Պա՛հ, ի՞նչ փոյթդ, զեռ առոր վրա՞յ կը խորհի՛ս:

— Ամէն պարագայի մէջ, չպիտի ուզէի որ իմ պատճառովս . . . Վերա ականջները դոյցեց:

— Լաէ՛ , Ալիս , լռէ՛ . ինչ sentimental կին ես , միշտ նոյնը , Աստուածս , միշտ նոյնը . . . Երբե՛ք Հովտի կազմուիս , պարապ բան է . և արդէն , գիտե՛ս , մեկնեցաւ . պէտք է մոռնալ զայն և մեր կարեւոր նիւթերուն դանք . . . Ըսէ՛ տեսնեմ , ինչ պատրաստելու վրայ ես նաւ վիճակներուն երեկոյթին համար :

Ալիս խանդավառեցաւ :

— Ես մտադիր եմ բայ-կանանչ շղարչէ հագուստ մը շինել ծանր բանուածքներով . . .

Կանանչը ինծի կ'երթայ , Բօլը ըսաւ ո՛ր . . .

— Ա՛հ , Բօլը յաճախ կը տեսնա՞ս :

— Մեր բոլոր հինգ շարթիկներուն կու գայ . ամուսինիս հետ շատ կ'սպասեմ . . . Գիտես ինչպէս դժուարած է Ալպէ՛ս՝ բարեկամներու համար . այս միջոցին միայն Բօլը հանդերձելու երեւոյթ ունի . . . ես ալ իրեն հաճոյք պատճառելու համար , շտապը , զինքը կը շփացնեմ , քիչ մը , արդէն շատ հաճելի ալ երիտասարդ է . . . պէտք է քեզի ներկայացնեմ օր մը , կ'ուզե՞ս . . .

— Ինչո՞ւ չէ , ըսէ թէ ի՞նչ ըսաւ Բօլ կանանչ գոյնին համար :

— Է՛հ , ըսաւ թէ կանանչ գոյնը իմ վրաս մասնաւոր երանգ մը ունի . իմ մորթիս և մաշկուսու գոյնը . . . աչքերուս ալ , կ'երեւայ . . . սքանչելի կերպով կը ներդաշնակուի կանանչին հետ , բայց այն տեսակ կանանչ մը՝ որ կանանչ չըլլայ , ինչպէս ըսեմ , նիւթը կանանչ երանգի թրթռացում մը ունենայ միայն , այնքան մարած , այնքան փափուկ որ՝ կարծես թէ որ և է թեթեւ հովի մը պիտի անցնի , անհետանայ . . .

Երկու բարեկամուհիները երկար ատեն խօսեցան հագուստի , գոյնի , գլխարկի և քիչ մըն ալ օրուան տեսած նկարներնուն վրայ : Ժամանակը կ'անցնէր և սրահը պարպուելու վրայ էր . թէյի բուրումնաւէտ շոգին կը ծածանէր վանիլիտով և ամէն կարգի համեմունքով պատրաստուած կարկանդակներու ամորժաբեր հոտին հետ : Բաւական կազդուրուած էին ալ և Ալիսի աչքերուն տակէն դրեթէ անհետացած էր մութ ծիրը : Իրենց շրթունքները այնքան կարմիր էին որ՝ չպարուած կը թուէին : Վերա մեծ զուարթութեան մէջ էր և խօսաբար կը շատախօսէր :

— Կը տեսնե՞ս , սիրելիս , կ'ո՞վ գեղեցկութիւնը շատ անկայուն բան է , ոչինչներէ կազմուած : Ամէնէն ագեղ կ'ընեն ալ գեղեցիկ օրեր կ'ունենայ երբեմն : Ես առտուն հայելիին մէջ տաաջին նայուածքով կը հասկնամ թէ այսօր յաջո՞ղ թէ՛ ձախորդ օր մըն է ինծի համար : Օրեր կան որ՝ չես գիտեր ինչո՞ւ և ուրիշ՝ մասնաւոր ճառագայթ մը կ'ըլլայ աչքերուդ մէջ . գոյներդ , մորթիդ նոր բացուած ծաղիկի թարմութիւն մը կ'ունենայ . . . յետոյ ուրիշ անվրէպ միջոց մը կայ հասկնալու . պոստ մը անտառին մէջ կամ օր և է տեղ մը . մարդոց ,

անցորդներուն աչքերուն մէջէն կը հասկնաւ քու այն օրուան վիճակդ .
անոնք աւելի հաւատարիմ հայելիներ են . . .

Ալիս չըթուէր ռօմի գաւաթի մը կրթնցուցած՝ մտիկ կ'ընէր հետ-
զհետէ երազկոտ . վերջապէս իր ներքին մտածումին անսալով կրկնեց
դարձեալ մեքենարար :

— Ինչչա՜փ ծերացեր է , ինչչա՜փ ընկճուեր է տնկէ ի վեր :

Քիչ մը ետքը՝ երբ կառքին մէջ ընկողմանած արագութեամբ կ'եր-
թային , վերա ըսաւ իր բարեկամունքին :

— Գիտե՛ս , Ալիս , չառ հետաքրքիր եմ իմանալու այդ մարդուն
պատմութիւնը , իր վարմունքը բաւական եղական եղած է միշտ :

Ավրնիւ տը Պուա տը Պուլօնը կը գտնուէին . Ալիս փափաքեցաւ
կառքէն իջնալ և քալել . անհանդուրժելի ջերմութիւն մը զգար , հա-
կառակ աշնանային զով օդին : Աքանչելի գոյներ ամպի նման կը տա-
րածուէին երկինքին վրայ և տերեւաղուրկ ծառերը Ավրնիւին հեռաւո-
րութիւններուն մէջ կ'երկարէին մշուշով պարուրուած և կը կորսուէին
դորշ — մանիշակազոյն մթնոլորտի մը մէջ : Անհամար կառքեր կը սու-
րային և երբեմն ամբողջ ծառուղին ծածկուած կը թուէր իրենց շար-
ժումովը : Ալիս բաւական վարանելէ ետքը սկսաւ վերջապէս :

— Փայլուն և գեղեցիկ երիտասարդ մըն էր երբ ճանչցայ զայն առա-
ջին անգամ , ամուսնինս ընկերներէն մէկուն տունը : Գիտե՛ս թէ ինչ-
քան դժուար եղած են մեր ամուսնութեան առաջին տարիները : Այսպէ-
սին ձեռագիրները այն գինով չէին ծախուեր ինչպէս այսօր : Միւս
կողմէ՝ մեր նիւթական վիճակին չհամեմատող կենցաղ մը ունէինք . . .
ստիպուած էինք այդ բանին շատ մը պտտառններով : Ես ալ , պէտք է
ըսեմ , ծարուր ունէի պերճանքի , աշխարհիկ կեանքի , գեղեցկութեան :
Յաճախ շատ մեծ անձկութեան մէջ կ'ըլլայինք , օրեր կային որ իրաւամբ
գլուխնիս կը կորսնցնէինք երկուքս ալ : Ով կրնար գուշակել մեր ներ-
քին կեանքի տագնապները : Շատ երիտասարդ էի այն տառն և հակու-
ռակ խիստ մեծ ընդունելութիւն գտնելու՝ բոլոր մտած սալօններս , հա-
կառակ չըջապատուած , զրեթէ պաշտուած ըլլալուս , օրեր կային որ
դժուարաւ կը յաջողէի ժպտիլ . . . այնքա՛ն խորապէս տխուր էի եր-
բեմն : Չեմ գիտեր թէ կը յիշե՞ս , այդ միջոցներուն էր որ ճանչցայ նաև
քեզի . . .

— Օ՛հ , ինչպէ՛ս չեմ յիշեր . . . սքանչելի կիներ որ էին այն տոնն :
Դեռ աչքիս առաջին է գեղեցիկ հասակդ , զրեթէ միշտ ձերմակ հա-
զած , գէժքիդ նրբութիւնը , անարիւն և տառապած մարդիկներու յա-
տուկ նրբութիւն մը՝ որ չեմ գիտեր ի՞նչ աղիւտութիւն մը կուտար մոր-
թիդ և յետոյ աղուոր դեղին աչքերդ՝ որոնք բծաւորուած կ'երեւային
սեւ կէտկիտումներով , մատակ առիւծի աչքեր , այնքան սլայծաւ , այն-
քան ջինջ երբեմն , որոնց մէջէն կարծեա հոգիդ կը տեսնուէր :

Ալլիս պահ մը լռիկ մտիկ ըրաւ թարեկամութիւն և աչքերը սեւեռեց զիմացը , իբր թէ ինքն ալ տեսնար իր երբեմնի սխրագործը :

— Բոլոր անոնք որ կը դարպասէին զիս այդ միջոցին , հասկցան որ իմ երիտասարդ կնոջ գլուխս պարտաւ չէր : Միւս կողմէ գիտէին թէ՛ Ալպէս զիս յաճախ մինակ կը ձգէր և եթէ առիթը ներկայանար՝ առանձին կը զուարճանար Բան մը չկայ այնքան քայքայիչ նոր ամուսնացողներու համար , որքան նիւթական դժուարութիւններու մտահոգութիւնը : Երեք տարուան ամուսնութենէ ետքը գրեթէ իրարմէ անկախ կ'ապրէինք և միայն զիրար կը գտնէինք մեր հոգերուն , զրամի դէպքին , մեր կացութեան դժուարութիւններուն վրայ խորհրդակցելու համար : Յաճախ մեր տեսակցութիւնները թունաւոր ակնարկութիւններով զիրար տմբատանելով կը վերջանային : Մէկ խօսքով , չափազանց դժբաղդ և հոգեբով պաշարուած էի : Այդ միջոցին էր որ , չեմ գիտեր ինչպէս , և ինչ հիմի վրայ , կարծեցին թէ իմ տխրութեանս պատճառը սիրային խնդիր մըն է : Իրաւ է թէ ուրիշ ի՞նչ կրնային վերագրել ինծի պէս կնոջ մը համար : Յետոյ օր մըն ալ Անոր անունը արտասանեցին : Նախ կարեւորութիւն չտուի բնականաբար և թողուցի որ ըսեն : Զարմանալին ան էր որ՝ ինքը մասնաւոր գիրք մը սկսած էր բռնել ինծի նկատմամբ : Զափազանց շողօքորթուած այդ տեսակ բանաստանքէ մը , իր գեղեցիկ երիտասարդի անամէջ գլուխը կը պտտցնէր բոլոր այն սալօններուն մէջ , ուր կրնայի գտնուիլ : Զուարթ , գոհ և երջանիկ կ'երեւար ինքը , մինչ ևս աժգոյն , ընկճուած ու ակուր էր : Վեց ամիս ետքը ամէնուն համար բուռն սէրէ մը , չբաժնուած և արհամարհուած զգացումէ մը բռնուած էի : Կիները մեղքնալ կը ձեւացնէին . ինձմէ յոյսերնին կտրած երիտասարդներ կը ծաղրէին զիս . . . : Օ՛հ , պէտք է իմ կացութեանս մէջ դառնուած ըլլար , հասկնալու համար թէ ինչչա՛րի գոհնիկ և թունաւոր ատելութիւն կայ բոլոր այդ պճնուած , զարդարուած և գեղեցիկ ու շնորհալի երեւոյթով քաղերաւորներուն մէջ , որոնք ձեռքի սեղմումի մը մէջ գիտեն . վիրաւորել քեզ , որոնց նայուածքը նախաախնքի մը պէս կ'ըմբոստացնէ հոգիդ , իրենց ձայնին շեշտը , բոլոր կաւերը միակ սխրեղիս բառին՝ որ երբեմն մինչև լրբութեան կը հասնի : Բոլոր ատոնք դեռ ականջիս մէջն են , իրենց ամէնէն նրբին երանգներովը : Բառ մը չէր ուղղուեր իմ հասցէիս՝ որուն մէջ չար ականարկութիւն մը չըլլար . ամէնէն բարիները՝ ամէնէն անհանգուրժելիներն էին դարձեալ . այնքան մեղքացան իմ վրաս որ՝ ամբողջ ընկերութեան համար ալ «խեղճ տիկին Ալիսն» էի :

(Յաջորդով)

ԶԱՊԷԼ ԵՍՍՍՅԵԱՆ

ԿՈ՛ՅՍ ՏԻՐԱՄԱՅՐ

ԵՂԻՇԷ: ԵՊԻՍԿ. ԴՈՒԲԱՆԻՔ

«Անշաղախ ըս նմանութեան պատկերի
սրուսեկին քարձրութեան» .

Նուս՛գ մըն է պարսկական , երանգաճո՛խ, դաշնաշուր ,
Որուն սակ ա՛ն կը շեցնէ միսքիսկական դաշնաւոր
Ճախրանկներուն հետ վրձնէրոյ պատկերն Անոր կուսութեան :

«Անշաղախ ըս նմանութեան պատկերի
սրուսեկին քարձրութեան» .

Այս Իրանեան խաղերոյ վանականը պրկուած
Այգիէն շիբեր կը կարէ որոնք ամենքն ալ մեկանց
Դեմքին վրայ կը ստոյն . կարծես խաղո՛ղ օրհնութեան :

«Անշաղախ ըս նմանութեան պատկերի
սրուսեկին քարձրութեան» .

Վանականը հիացիկ կուտէն դուրս՝ դողահար
Ի՛նչ արցունքներ կը քափէ որոնք ամենքն ալ գոհար՝
Օծուած ֆաւերն յիշեցնեն խաչին աչքին արբազան :

«Անշաղախ ըս նմանութեան պատկերի
սրուսեկին քարձրութեան» .

Իր արցունքը՝ խաղողին , խաչին՝ օծուած գոհարին .
Հետ անցնութիւն մը կազմած Աստուածամօր կը յառին .
Օրհնեալ խաղո՛ղ կուսայ ինձ այդ տալիքը նարեկեան :

«Անշաղախ ըս նմանութեան պատկերի
սրուսեկին քարձրութեան» .

Կուռ փերքուածը՝ Տիրուհին , խաղողօրհնեկն ալ իրեն՝
Այգիէն ծորոյ արցունքին կայրակումն է գաղտնիքն .
Օրհնեալ խաղո՛ղ կուսայ ինձ այդ տալիքը նարեկեան :

ԼԵՒՈՆ ԷՍԱՃԱՆԵԱՆ

Ա. Լ. Ե. Ք. Ս. Ա. Ն. Ե. Ա. Ն. Ն. Ո. Ի. Ա. Գ. Ա. Հ. Ա. Ն. Գ. Է. Ս. Ը.

Առաջիկայ Հինգշաբթի դիշեր , Ժամը 9ին [Ե.] , Իւնիօն Պրան-
սէզի սրահին մէջ , տեղի պիտի ունենայ նուագահանդէս մը Տիրան
Պէյ Ալեքսանդրեանէ , որ ծանօթ է , թէ՛ Պոլիս և թէ՛ Եւրոպա ունեցած
իր յաջողութիւններովը Երիտասարդ տաղանդաւոր թաւջութակահարը ,
իր այս նուագահանդէսով՝ զօհացում կուտայ մէկ մեծ փափաքին երա-
ժշտասէր հասարակութեան , որ ա՛յնչափ բաղձացող է կրկին ծափելու
զինքը ասկէ առջի երաժշտական իր փայլուն յաղթանակներուն յիշա-
տակովը անմոռաց բեմին վրայ : Կատկած չի կայ թէ՛ նոր ու աւելի՛
չեւտուած յաջողութեան մը յայտնումին առթիւ պիտի ըլլայ իր սարքած
այս երեկոյթը , եզակիան ճշմարիտ վայելքի Ժամ մը՝ իր տաղանդին ու
կարողութեանը համակիրներուն :

ԳԵՐՄԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՄԵՓՈՏԸ

Ֆ. Է. Պէնէ, քէ՛ իմաստասիրութեան ուսուցիչ Պետլինի համալսարանին՝ իր Կրթութիւն եւ Դաստիարակութիւն անուն գիրքին մէջ գրած է. «Վարձատրութիւն եւ պատիժ տ'յն ատեն միայն անհրաժեշտ են, երբ կրթական միջոցը նպատակին չհասնիր: Կարելի եղածին չափ քիչ պէտք է գործածել զանոնք, և դազընցնել անմիջապէս՝ երբ կրթութեան բնական միջոցները կրնան անսեպ տեղը լեցնել»: Ուրիշ իմաստասէր մանկավարժ մը, Թէոտոր Վալց, իր Ընդհանուր Մանկավարժութիւնին մէջ կ'ըսէ որ՝ պատիժի գործութիւնը կը կայանայ իր առաջ բերած յուզումին մէջ. երբ պատիժը սովորական բան մը դառնայ, ալ ո'չ մէկ ազդեցութիւն կ'ունենայ: Վարձատրութիւնները՝ ա'լ աւելի վնասակար են բարոյագէտ, որովհետեւ նախանձ առաջ կը բերեն, ճիշդ ինչպէս պատիժներն ալ պարտքի մասին յոռի ըմբռնում մը կը ծնցնեն ուսանողին մէջ, վարժեցնելով զայն վախի համար միայն կատարել իր պարտքը: Գոմէնիուս, արդի դաստիարակութեան հիմնադիրն ալ, իր Didactica magnaին մէջ գրելով միեւնոյն զազափարը կը յայտնէ. «Դաստիարակը, կ'ըսէ, հետեւելով արեւին, որ կը սփռէ լոյս և ջերմութիւն, երբեմն անձրեւ և քամի, քիչ անգամ կայծակ և որոտում: Եղեաք է պատանիները հնազանդութեան մէջ պահէ, միշտ բարի օրինակով, երբեմն յորդորով և յանդիմանութիւնով, քիչ անգամ բռնի միջոցներով»: Գերմանները իրենց վարժարաններուն մէջ կը գործադրեն՝ իրենց դաստիարակներուն այս սկզբունքները:

Իր պարտքը կատարողը վարձատրութեան արժանի չէ՛, որովհետեւ իր պարտականութիւնը կատարած է միայն: Այս պատճառով քիչ անգամ ընծաներ կը արուին: Միայն այն տեղերը՝ ուր վարժարանին կա-

ՎՍԻՉՍՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

նոնք կը հրամայէ՝ պարգեւներ կը բաժնուին կանոնաւորապէս և պարբերաբար: Վարձատրութիւնները կը տրուին բացառիկ արդիւնքներու համար, այն պատանիներուն՝ որոնք ուսումի մէջ մասնաւոր կերպով առաջագէտ են և վարքի մէջ անզուգական: Քառլ Հիոցըլ, ուսուցիչ Թիւրինկէնի համալսարանին մէջ, իր մանկավարժական դաստիարակութիւններուն մէջ հակառակ է մրցանակ ստացող աշակերտներուն անունները լրագրիւնելու մէջ հրատարակելուն: Կ'առաջարկէ նաև մրցանակներու սահմանուած դրամագլուխը միշտ գործածել զպրօցական տուրքերէ ազատ ընելու աղքատ և գլխավոր արժանի ուսանողները, և ո'չ առաջադէմները: Վարձատրութիւն ընելու չէ, այլ օգնութիւն և այս զազափարը բուական ընդունելութիւն գտած է գերմանական վարժարաններու մէջ: Լիբսիոյ Սլադեթ վարժարանին մէջ, 1894ին՝ 685 աշակերտներու 27ը

միայն մրցանակ ստացան , իսկ 226ը ազատ-եղան դպրոցական տուրքերէ . 64ը բոլորովին զերծ . 20ը թոշակ ունեցան . 10ը հարկւորական մարք . 50ը յիսունական : Մրցանակարտչութիւնը կ'ըլլայ դաստարանին ամբողջ աշակերտներուն առջեւ : Գերմանիոյ մէջ մրցանակարտչութիւնները երբեք հասարակութեան առջեւ չեն ըլլար :

Անգամ մը հաստատելէ ետքը այն գաղափարը թէ՛ դաստարակը պէտք չէ պատժէ ուսանողը , այլ բարեացակամօրէն ուզէ՛ք և թէ՛ պատիժի դիմելը ամէնէն վերջին միջոցն է , Գերմանիոյ մէջ պատիժի

ՊՍՏԻՃԱՆԵՐԸ

Հորս աստիճան սահմանած են , առաջինին այն տունն էր , որմէն՝ երբ խորհուրդները և օրինակը պարտաւորելէն , երկրորդին՝ երբ առաջինը անբաւական ըլլայ և ասանկ յաջորդաբար : Առաջին . — Անուշադիր և շատտխօս տղան՝ կամ իր տեղը կամ անկիւնը՝ ոտքի վրայ կը կեցնեն , էն շատ ժամ մը . կամ իր դրասեղանով մէկտեղ կը դառնն քանի մը օր , կամ քանի մը շաբաթ , եթէ անոր մօտաւորութիւնը մեղաւար է բարիներու : Երկրորդ . — Ուսանողը ստիպուած է աւելի աշխատութիւն մը կատարել , կամ կրկին կատարել անհոգութեամբ կատարածը , դպրոցին մէջ կամ տունը : Բան մը շատ մը կերպերով օրինակել տալը՝ ընդհանրապէս հակամանկաւարժական միջոց մը նկատուած է , որ ձանձրալի կը դարձնէ աշխատութիւնը : Այս երկրորդ պատիժը ծոյլ և պարտքերին թեթեւ ու անհոգ կերպով կատարող աշակերտներուն սահմանուած է . և այս մասին այնչափ կը խտանան՝ որչափ որ քիչ ըլլան պարտքերը : Երրորդ . — Հրապարակային յանդիմանութիւնը՝ պղտիկ աշակերտներու դէմ : Գերմանիոյ մէջ աշակերտ մը խոնարհեցնելու համար՝ կը նստեցնեն զինքը ստորնադոյն դրասեղանին առջեւ . ասով եռանդ մը առաջ կու գայ իր մէջ՝ պատուաւոր տեղերը դրաւելու : Պղտիկներու դասարաններուն մէջ՝ ուսուցիչը հատուած մը կ'արտասանէ , զոր աշակերտները պէտք են լատիներէնի թարգմանել , առանց քերականութեան և բառարանի : Շատ սխալ ընողները՝ ստորին դրասեղանները նստելու կը դատապարտուին : Եւ ի՞նչ տխրութիւն , երբ ուսուցիչը՝ սրբազրուած ետ դարձնէ տետրակը : Աշակերտը կը հարկադրուի առաջին կարգի դրասեղանէն վերջինը անցնիլ : Այս հրահանգներուն համար տրուած նիշերը կը պահուին եռամսեայ քննութիւններու միջիններուն համար : Զորրորդ . — «Il verbo , in bocatto a suon di nerbo» . Ֆրանսայի մէջ 1811էն իվեր այս ոճը մէկդի թողուած է . բայց Անգլիոյ մէջ դեռ չափով մը կը գործածուի : Եւ եթէ ուսանողը չուզէ պատիժի ենթարկուիլ , այդ պարագային մէջ՝ հարկադրուած է թողուլ վարժարանը : Գերմանացի դաստիարակները համաձայն կ'ընդունին մարմնի պատիժը , որ իրենց նուազագույն չէրեւար և օրինակ կը բերեն Անգլիոյ պէս ազնուական երկիր մը : Դարձեալ օրինակ կը բերեն ծնողքները՝ որոնք նոյն

միջոցը կը գործադրեն տունին մէջ , իրենց տղաքը պատմելու համար : Պատիժը կը կայանայ՝ քանի մը հարուած տալուն մէջ մարմինի այն մասերուն , որոնք նշանակուած են կանոնի մէջ : Այսպէս , կը պատ-
ժուի ստախոսութիւնը , առարկաներու կամաւոր փճացումը , բիրտ վարմունքը զէպի աշակերտակիցները , անհնազանդութիւնը և ընդլզումը : Բարձրագոյն դասարաններու մէջ nerboի տեղ խցարդելութիւնը կայ : Սակայն երբ ամէն միջոցները կը լմնան , մանաւանդ երբ աշակերտ-
մը բարոյապէս վարակիչ ակտ մը կրնայ ըլլալ , դպրոցէն կ'որտաքսուի կամ նոյն իսկ նոյն դաստիւն կամ ամբողջ տէրութեան վարժարաննե-
րէն : Բայց առաջին դիպուածին մէջ ալ՝ ո'չ մէկ տեսուչ ստիպուած է ուրիշ վարժարանէ արտաքսուած աշակերտ մը ընդունիլ : Դեռ չլսնա-
ուած կը դրուի consilium abueniendi երթալու խորհուրդը . եթէ ուզուի՝
կրնայ մնալ , բայց առաջին յանդանքին ծնողքին ձեռքը կը յանձնուի : Այս կանոնին խտտութիւնը ցուցնելու համար կը բաւէ յիշել միայն որ՝
վարժարանի մը մէջ Ուսուցչական Մարմինը այդ պատիժը սահմանեց տեսուչին զուգին , որով հայրն ալ հարկադրուեցաւ տեղափոխուիլ :

Աւանդական կարգապահութիւնը , կանոնաւորութեան վարժու-
թիւնը , Գերմանիոյ մէջ , ինչպէս կեանքի , նոյնպէս վարժարանին մէջ
ալ գոյութիւն ունին : Երբ աշակերտները վարժարան կը ներկայանան ,

ԿՅՐԳԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ան սահմանուած ժամէն տասը վայրկեան
առաջ կը բանայ իր դուռները : Կանոնը
կ'արգիլէ անոնց , վարժարանին դիմացը կենալ , վազել , սրահներուն
մէջ աղմուկ հանել : անոնք դասարանները կը մտնեն և ուսուցիչին
կը սպասեն , առանց մէկը հսկող ունենալու [*] : Այս դասարանները
պղտիկ թանգարաններ են . կան արձանիկներ , պատկերներ և ուրիշ
գեղարուեստական առարկաներ , ճաշակը կրթելու և շուրջինները զբա-
ղեցնելու համար : Այս ամէնը , ինչպէս նստարանները և զբաղողան-
ները՝ սքանչելի և հանդիստ են , բայց դիւրաբեկ : Ուսանողները
խնամք ունին անոնց վրայ և քաջ ըմբռնած են այն կանոնը՝ որ կը
ստիպէ վճարել ամէն կամաւոր վնաս : Սրահներուն մէջ կը դանուին
զգեստակալները , զատ զատ թուադրուած , որոնցմէ մէկը կ'առնէ
խրաքանչիւր ուսանող : Մէկ դասէն մինչև միւսը հինգ վայրկեան
հանդիստ ունին և ամբողջ աշակերտները կը հաւաքուին մէկ գաւթի
մէջ , առանց հսկողութեան , որ աւելորդ ալ է , քանի որ կարգապահ .

[*] Բուական մեծ նմանութիւն ? վարքին հետ մեր վարժարաններու աշակերտներուն , որոնք վայրկեան մը մինակ ու առանց հսկողի մնալուն՝ նստարաններուն բարձրը իրարու զուրկ հանելու կ'ելլեն , իրր հետեւանք պակասին այն կարգապահութեան [discipline] , որուն տարրական սկզբունքները իսկ ճանչնալէ և ճանչցնելէ հետո կը մնան ուսանող և ուսուցիչ հաւատարապէս :

հռելիւնը անա՛նկ տպաւորուած է իւրաքանչիւրին միաքին մէջ, որ ամէնէն ծոյլը եւ ամէնէն անփոյթը նոյն հոսանքին կը հետեւին: Երբ որ եւ է ուսանող կ'ուզէ վարժարան մանկ, կը սասանայ կանոններու աեւորակ մը, զոր ծնողքները կամ խնամակալները պէտք են աչքէ անցընել: Ութը օր ետքը, աշակերտը կը ներկայանայ տեսուչին, յանձնելով անոր իրեն յանձնուած տետրակը որ ստորագրուած պէտք է ըլլայ ընտանիքին մէկ անդամէն, երաշխաւորող թէ ամէն բան լաւ պիտի ընթանայ:

Կանոնապահութեան կը նպաստէ նաեւ քննութիւններու խտութիւնը: Ուսանող մը՝ որ մէկ նիւթի մէջ իսկ անյաջող կ'ելլէ, պէտք է ամբողջ տարին կրկնէ, ինչպէս ուրիշ մը՝ որ քանի մը նիւթերու մէջ անյաջող ելած է, կամ անոնք որ վստահութիւն չեն ներշնչեր թէ բարձրագոյն դասարաններու մէջ պիտի կարենան լաւագոյն բան մը ընել: Տեսուչները եւ ուսուցիչները չեն վախնար որ աշակերտներու թիւը կը քիչնայ, իրենց խտութեանը պատճառով: Ընդհակառակը աւելի կ'ուզեն Դասարանը ազատել դէշ տարրերէ, որոնք ուսումի եւ կարգապահութեան տկարանալուն պատճառ կ'ըլլան: Աշակերտները՝ որ գիտեն այս խտութիւնը, վնասին վրայ մտածելով, աւելի յարգող եւ հլու կ'ըլլան, ինչ որ չափ կը նպաստէ, մանաւանդ բարձրագոյն դասարաններու մէջ, կարգապահութեան:

ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԵՍԸ

Վաղը, Բըթի-Շանի Թաարոնին մէջ, տեղի կ'ունենայ Պէրպէրեան Նուագահանդէսը, լողորովին Հայ տարրերէ կազմուած արուեստադէտներու մասնակցութիւնովը, ինչպէս վայել էր նշանակութեանը այս ցերեկոյթին, որուն գեղարուեստական հրապոյրին չափ համակրելի է նպատակը, իբր նպաստի միջոց՝ ծախքերու հայթայթումին եւ դոյութեանը պահպանումին համար կրթական այն կարեւոր հաստատութեան որ է՝ Պէրպէրեան Վարժարանը: Զայն կանգուն պահելու ջանադրութիւնը՝ հանրութեան համար խիզճի պարտք մըն էր, ինչպէս կոտակ մը ողբալեալ հիմնադիրէն, եւ ուրախալի է որ՝ արժանի վարձքով կը պսակուի ան, ժողովուրդին համակիր եւ հնչուն մասնակցութիւնովը՝ նպաստի այս ցերեկոյթին, որուն փայլին ջանք չէ խնայած կարգադիր Մանախումբը, յաջողելով սպառել տոմսերը: Փայլուն յայտագիրով մըն է որ տեղի պիտի ունենայ նուագահանդէսը:

Ստացանք Միսաք Մեծարենցի նոր հրատարակութիւնը՝ Նոր Տաղեր, քերթուածներու հատոր մը, խնամուած տպագրութիւնով ու կազմով, երկրորդ գործը երիտասարդ հեղինակին: Գինը՝ 5 դրչ:

ԳԱՆԳԻՒՆ ԱՐՁԱՆԱՑ

[Գ Ա Ն Դ Է Զ Ի]

ԹԱՂԱԳԻՒՆ

Անկող մարդ մը ի՞նչ կ'ըլլայ երբ չունենար շատ մեծ հոգեր . — Դեր :
 Մեկը գիտե՞ս անագորոյն , որ դեմքն ունի զանունիկին . — Կին :
 Հաճոյքներու մոլի աննը ո՛ր կը սնկե իր միւր . — Վեր :
 Երկար յօդուած մ'ի՞նչ կը բերե , ցրտուն կարգաւ քե տախուն . — Բուն :
 Ինչպե՞ս կուէյ ինչ ինչ անմեղ՝ որք խիտ եւն եւ անաշտա . — Զար :
 Աստուծոյ տեղ արդեօք ինչե՞ր կը պաշտեին հիւն մարդիկ . — Դիմ :
 Հաց մարկու ի՞նչ բան ունին մաւաղարը . եւ որդին . — Թին :
 Կանխաւ խորհուած սրմանկութեան յատկեւ յամախ ի՞նչ տեսնենք . — Եհնգ :
 Կընկի մարդիկ ի՞նչ հազուսներ կ'ուզեն հագնիլ ամեկն օր . — Կոր :
 Խաղողին մէջ ա՛ն ի՞նչ եւ որ անհաւ կուգայ կոկորդիլին . — Թին :
 Դիտե՞ս քան մ'որ երջանակե գազաններու կերակուր . — Կոր :
 Անբարձրաւն ու պարծենկոտ մարդուն արդեօք ի՞նչ կ'ըլլէ . — Սեդ :
 Ո՛ր կը մայի մոր արեղան երբ կը մօտե իր բուրմաւ . — Վար :
 Ապագային ի՞նչ կ'ըլլայ դոք երբոր շատիկ չի պահեք . — Հեք :
 Էրկանն համար ի՞նչ ե կ'իկը բազմապահանջ , անհամբեր . — Բեռ :
 Մեզ ի՞նչ հանեն երբեմն անմեղ՝ իրեւ ծանօթ խելագար . — Բար :
 Իրեւ ի՞նչ բան հոտոտելու եմք կոյս մ'աղոր ու զըւար . — Վարդ :
 Ի՞նչ ե ներհուն մարդուն գանկը իր բազմազան գիտցածով . — Ծով :
 Տեսերին ո՞վ անեղ կու սայ շաքար-օճառ , փայտ-ածուխ . — Ծով :
 Ինչի՞ զաւակ կը կոչուի մարդ երբ ծեծեցիկին իր շուշան . — Ծան :
 Յոյսով քե որ դուն գործ տեսաս ի՞նչ կը կըլես ապահով . — Հով :
 Դադարեցիկներէդ ո՛րեւ ե ան՝ գոր եղբորդ անգամ չես ըսեր . — Սեր :
 Ինկանաւան, ի՞նչ մըն ալ կուտ մարդն ի՞նչ կ'արժե իր գանկով : — Կով :
 Զմեռը կուրծք բացող կանայք ի՞նչ բան կ'առնեն անպապա . — Պաղ :
 Տեղն Եւայի ի՞նչ բան վանեց՝ երբ անոր դեմ բարկացաւ . — Յաւ :
 Աշխարհաբար գորութեան մէջ կրնայ դատուիլ «ի տեղոյ» . — Ո՛ր :
 Փորձիւ փոյլ զի՞նչ իրկ եւ իսկ դատել դատեալ ըզկանայս . — Ա՛յս :

ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՔԱԵԱՆ

* Խառնուայ :

ՕՍՄ. ԿԱՏԱԿԵՐԳԱԿ ԹԱՏԵՐԱԾՈՒՄԵՐ

Օսմ. Թաւերական բնութիւն վրայ իր փայտուն առողանգով ու մեծ յաջողութիւններով ծանօթ կատակերգակ Ահմէտ Ֆէհրի էֆ. կազմած է նոր Թաւերականութիւն , մասնակցութիւնովը Տիկին Հէքիմեանի, Տիկին Դոնարիկի եւ Ծանփնեան , Թօլալեան էֆ.ներու : Այս խումբը՝ խզում մը չէ՝ Մնակեան Թաւերականութիւն , այլ առանձին կազմակերպութիւն մը, կատակերգական ճիւղը մշակելու համար : Տաղանդաւոր ընկերակիցներով կազմուած այս խումբին ձեռնարկը՝ մեծապէս հաճախելի է եւ արժանի քաջակերութեան հասարակութեան, որ վստահ ենք թէ չպիտի զլանայ իր հօգածութիւնը՝ խումբին առաջգիծութեանը նուիրուած : Առաջին ներկայացումը՝ «Պրն. Փէրիշոնի ճամբորդութիւնը»՝ անգլի կ'ունենայ այս գիշեր՝ Ծանգաւէ Պաշիկ Թաւերանը :

ՀԱՅ ԱՐՈՒԷՍԱԳԷՏՆԵՐԸ ԷՒՐ. ՊՍԻ ՄԷՋ

ՄԱՆՈՒՍՈՒՄՆԵՐ

Մագստեան Հայ դերասանը՝ ծանօթ է Հայ ընթերցողներու, իր այն յաջողութիւններով, որոնք զինքը Ստաւ Պէնսատի Քատրոնը մտնելու պատիւին բարձրացուցին, ինչպէս իր հուժկու տաղանդին համբաւով՝ որ համերաշխային դարձած է ալ հիմա : Իր թատերական նոր յաջողութիւններուն մասին, **Սրահմարտի** մէջ՝ թերթին թատերական բրնձիկագիրին կողմէ գրուած հետեւեալ բարձր գնահատականը կը կարդանք հաճոյքով. — «Ո՛չ նուազ հրաշալի էր դերակատարութիւնը Պրն. Մագստեանի, որ մասնաւորապէս ունի արուեստը մինչև իր մագերէն ծայրը զգացած դառնալու, այն տեսակ յաջողութիւնով մը, որուն չեմ տեսած որ հաւատարի ո՛ր և է դերասան : Եւ իր հրաշալի շարժումները : Իր ձայնի դիմական արտաբերումը : Վստահօրէն անզլիական բեմը չլքնար ցուցնել այս տեսակ դերակատար մը » :

ՇԱՊԱՆՆԵՐ

Մագստեանն էր, բայտիկ հաճոյքով կ'արձանագրենք նաև յաջողութիւնը ուրիշ Հայ արուեստագէտի մը, նկարիչ Շապանեանի, որ նոյնպէս լայն հռչակի մըն է տիրացած ֆրանսական ուսանին մէջ : L'illustration թերթը իր նոր թիւերէն մէկով տպագրած է Շապանեանի մէկ ժամառաւորը [causette] «Խեչախառ Որսացող կիները», հետեւեալ նկարագրութիւնը կ'ընելով. —

«Ծովային մայրամուտը» որ իր մեծաշուք յատկութիւնով կը շրջապատէ Շապանեանի «Խեչախառ Որսացող կիները», կը բաղկանայ ամբողջապէս ներքանդներէ, ծծմբադոյն դեղին, մարգարտանման գորշ, արեւակնային կապոյտ՝ փոքրիկէն խոռված երկինքի մէջ, մուշ, եղրեւանի, կամենադոյն կանանչ ծով մը, ուր տկարացած լոյսը բարձրէն կը խաղայ բազմերկնեան ցրացումով, իբր շողջողուն սառափի մը մէջ, և սահմաններուն վրայ այդ անհունին՝ որ ա՛նչափ պատրաստ է գայլոյթի, կ'երեւան կորովի աշխատաւոր կիները, կապուած իրենց ծանր և անպարսխտ գործիքին, իբր ողորմելի ուրուա-

կաններ՝ որոնք կոտորալի քովին առաջին շունչէն պիտի զարարուն և ցնդին ծովի մը պէս : Շապանեան ամէնէն ինքնատիպներէն մէկն է այն խաղարկուններուն, որոնց կը պարտինք զունետար փորագրութեան վերածնունդին : Ան ցոյց կուտայ տաղանդ մը՝ որուն երկու զխառոր արժանիքներն են եզակիանութիւնը և հմայքը : Այս «Խեչախառ Որսացող կիները» նկարը, ուր լոյսի նուրբ խաղերը վերլուծուած են և թարգմանուած ա՛նչափ փափկութեամբ, լիովին կը յատկանշէ իր արուեստը :

ԼԵՍԿԱՆ ՇԱՎԻՆ

Խաղացի զերարուեստական բննագոտ մը, ուսումնասիրութեան մը մէջ կ'արտագրէ Լեւկառ Շաֆինի վէնետիկի ցուցանանդէսին մէջ գրած սրանչելի ժամառաւորներէն մէկ բանին, հետեւեալ դրուատականը հիւսելով. —

«Իմ ժամրաման տեղեկութիւն» այս տարի վէնետիկի մէջ ըրած աշխատութիւններու մասին, կ'ուզեմ վերջացնել անունով մը, որ արտատուր կերպով համակրելի է խաղարկան հասարակութեան, և ինծի համար անուշ, — Լեւկառ Շաֆինի անունով : Բացի կանացի նագելի դէմքերէն, ըմբշամարտերու տեսարաններէն և բարիզեան սալայատակներու վրայ իրիկուան դէմ շրջագայող կիներէն, զորս ոչ մէկը կարող է ներկայացնել ժամառաւորի արուեստին ա՛նչափ կենդանացուցիչ զօրութիւնով, որչափ այս ամենաճարտար Հայը, յիսունէն աւելի նկարներու հաւաքածոյ մը զրկած է, որոնք մասնաւոր կերպով կը շահագրգռեն մեզ՝ Խաղացիներս, որովհետեւ ներշնչուած են վերջերս երկու ամիս մեր երկիրին մէջ իր բնակութենէն, և որովհետեւ Լեւկայի Տպարարութիւնները, ինչպէս համատարապէս զուլանով ուզած է անուանել զանոնք հեղինակը, մեզի կը թուին ստորաբուծ իր խառնուածքին ինքնատիպ անձնականութիւնով, այնչափ նրբօրէն զգայուն՝ որ ուժգրիական և թարմական բնակարանները և վէնետիկի յատկանշական անկիւնները ցուցնող պատկերները զորս ուրուագծած է ջրուտ լայց հաստատուն արագութեամբ մը մետաղին վրայ, կը ներկայացնեն, ինչպէս կարելի է ըսել Ամիւլի հետ, արուեստագէտին հոգիին մէկ վիճակը :

Հիմնադիր Կ. Ս. ԻԽԹԻԻԶԵԱՆ : Արտգր. ՏՕԲԹ. Ե. ՄԱՍԻՍ. Տպագր. ՃԻԶԱՆ

Ալեքսանդր Տիմոս Որդի . 768 , 791 , 809 , 828
 Սիւլի Բրիւտոմ . 779
 Կի տը Մօրասան [Էմիլ Զօլա-ի] . 843
 Բառմէն Սիւլա . 860 , 886
 Անցեալ Դարուն Դերման Կին Դրողները . 900

Էմիլ Զաիէ
 Մերուժան Պարսամեան
 Ն. Նազրբեան
 Բիւն Լօրի
 Մելիք Թեմիկէ

ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ

Դրամը Ինչ Կ'ընեն . 21 , 44
 Վախը . 30
 Դոնար-Սիրաք . 88
 Բրքիչը [Լեոնիս Անսրիեմ-ի] . 94
 Ծնունդներ և Կեանքեր . 118
 Պէթա . 131
 Նիշէին Զոնը [Լեոնիս Անսրիեմ-ի] . 137 , 146
 172 , 251 , 275 , 295 , 480
 Հովիւի Սէր . 153
 Ինկածներ . 162
 Վանականը [Կուսցիա Տէլէսսա-ի] . 236
 Վասմ . 261
 Դիւնոյին Տակ . 261
 Փրկող Գաղանքը . 564
 Զոնգակահարը [Մոնիս Լեվի-ի] . 519
 Արագիչները . 524
 Մոլորումը . 559 , 633 , 655 , 677 , 696
 Խաբուած Աղջիկը [Թօ] . 599
 Եթէ Գիւնայի' [Մ. Կ.-ի] . 619 , 637
 Երեսնիները [Անսրէ Լիլսքեպերի-ի] . 642
 Հապիտը [Էսմոն Փիլոն-ի] . 685 , 702
 Սարսնիոյ Զատիկը [Տիկիմ Կուսցիա Տէլէսսա-ի] . 706
 Արցունքները . 746
 Փոծորկոտ Գիշեր ձը [Մ. Կ.-ի] . 754 , 763
 Զլատը . 848 , 863 , 890 , 904
 Անմատչելին . 867
 Իզաֆէն [Քէօնիլուս-ի] . 883
 Դրականութեան Տխարներ . 917
 Սխալմունք ձը . 944

Յնով Արմէն
 Անաթոլ Զրաւս
 Արամ Անսոնեան
 Հրան Դազարեան
 Յնով Արմէն
 Արամ Անսոնեան

Յնով Արմէն
 Գաւառիկ Սրգիշ
 Յնով Արմէն
 Հրան Դազարեան
 Յնով Արմէն
 Միքիան Ուղուրեան
 Մերուժան Պարսամեան
 Ն. Նազրբեան
 Կարին Վարդապետ
 Զապէլ Նապեան
 Փառսէլ Բախօ
 Ն. Նազրբեան
 Մաննիկ Ռ. Պերպերեան
 Ն. Նազրբեան
 Հրան Դազարեան
 Զապէլ Նապեան
 Ն. Նազրբեան
 Միքիան Ուղուրեան
 Միքիլ Թաօլէն
 Օր. Ն. Աբիբեան
 Յնով Արմէն
 Զապէլ Նապեան

ՔՆՆԱԴԱՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Աշխարհաբար Հայերէնը . 81
 Բարեշրջութեան Վէճը
 Մալիլի Կանոնց Շարածածեր . 196 , 216
 Վէպերը Դրամանութեան մէջ . 228
 Կոմս Տ'Աւաշի Quélques Etapes . 345
 Հայ Եկեղեցականութիւնը . 425 , 446 , 455 , 529 , 550 ,
 589 , 609 , 629 , 719 , 742 , 823 , 840
 Էտիպար Շահին Հայ Նկարիչը . 435 , 451
 Շոր Մենաստան ձը . 471
 Կրօնքներու Դիտութիւնը . 510

Յնով Արմէն
 Մաւեղ Նախապետ
 Տիգրան Չիբեան
 Զապէլ Նապեան
 Մերուժան Պարսամեան

Մաւեղ Նախապետ
 Թրիքսան Լքիլ
 Զապէլ Նապեան
 Մեքոպ Վաթ. Նարոյեան

Նուպարեան և Ֆրանսերէն Լեզուն . 525
 Իմաստասիրական և Հոգեբանական Հարցեր . 541
 Կեղծիքը Արուեստին մէջ . 680
 Աշխարհաբարը և Դիրքը մը . 817
 Դրական Նոր Հոսանքի Փորձ մը . 937

Տօմիցո
Յովի, Դագաննեան
Տօմիցո
Ենովք Արմէն
 Ենովք Արմէն

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դրալուծութիւն և Դատարարականութիւն . 229
 Մտաւորականներու Չբաւարածեան Հարցը . 322
 Արուեստագէտ և Արհեստաւոր Հայ Դերասաններ . 409
 Կլինեքու Դատարարականութիւնը [Տօմ. Ն. Ուսպրեմ-ի] . 570
 Այսօրեան Աշխարհաբարը . 813 , 853 , 893 , 916
 Արդի Հայերէնը և իր Շրջափոխութեան Օրէնքը . 922

Արսաւես Գարուքիւնեան
Զապէլ Սարգեան
Ամբաս Դաւթեան
Արք. Տ. Յակոբեան
Արմենակ Իննէեան
Յովի, Դագաննեան

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կոյր Պապուկը . 5
 Réponse au sonnet d'Arvers. 16
 Խոյստ Հրեշտակն . 26
 Հրապրքի Փոփուր . 29
 Անոր [ձանիկ Եազընեան-ի] . 31
 Մայրը . 43
 Սարսուռն Սիրտ . 43
 Հրաշագործ Երէցն . 64
 Թաշկինակն . 111
 Զմեռ Դիշեր . 120
 Աղւոր լուրը [Վ. Ժ. Եւ Պօլոն-ի] . 121
 Յաւի Նուպայ . 143
 Զիւներգ . 152
 Երազ մը . 162
 Ծովն Արման ու Ծովը Բուն . 169
 Երաժշտութիւնը . 171
 Պատասխան Անվէրի Զայնեակին . 176
 Դգուանքի Պահ . 176
 Արցունքներուն Հոգեբանութիւնը . 182
 Լուսնին Տակ . 185
 Հովերու Սողը . 212
 Բաժիշները . 226
 Հեռառես Կինը . 252
 Սիրոյ Նուպայ . 253
 Հիսամախում . 254
 Յորեկ [Լ. Բօնի Եւ Լիլ-ի] . 273
 Հրաշալի Զինարարութիւնը . 283
 Բարեկիրձ Զաւակ . 284
 Le Coeur et la Main. 293
 Ծովի Նագանք . 293
 Սիրոյ Շողբերը . 293
 Զիւնտ Դիշեր . 316
 Արուեստ Քերթողական Պուալոյի . 327 , 349 , 370

Յովիա Տէմիրնիպաւեան
 Եղիա Տէմիրնիպաւեան
Մերուժան Պարսամեան
 Մերուժան Պարսամեան
Յովիա Տէմիրնիպաւեան
Հրան Դագարեան
Յովիա Տէմիրնիպաւեան
 Եղիա Տէմիրնիպաւեան
Արսաւես Գարուքիւնեան
Մերուժան Պարսամեան
 Մերուժան Պարսամեան
Հրան Դագարեան
Յովիէ Յովիկ. Դուրեան
Յովիա Տէմիրնիպաւեան
Պերմուշի Եազընեան
Տիրան Մանուկեան
Հրան Դագարեան
Սիպիլ
Յովիէ Յովիկ. Դուրեան
Արսաւես Գարուքիւնեան
Միքիլան Ուպուրեան
Յովիէ Յովիկ. Դուրեան
Մերուժան Պարսամեան
Պերմուշի Եազընեան
Ռուբէն Զիլինկիրեան
Յովիէ Յովիկ. Դուրեան
Արիապան
Յովիա Տէմիրնիպաւեան
Հրան Դագարեան
Ռուբէն Զիլինկիրեան
Մերուժան Պարսամեան
Յ. Դ. Մարմրեան

Յաւիտենական Երազս . 335
 Իրիկուան մէջ Խորին . 335
 Հովը . 375
 Կեանքս . 420
 Հոգիս . 430
 Սիրոյ Թաղումը [Փիփօֆ-ի] . 434
 Հրամեշտի Իրիկուն [Շառլ Կէսէն-ի] . 444
 Վայրկեաններ . 448
 Հակադրութիւններ . 453
 Մանիշակները . 459
 Նուէր-Սիրտը . 476
 «Տալիթա, Կումի» . 477
 Անտառին մէջ . 509
 Սաքիս - Մունի . 518
 Ալպովին Շուրջը . 523
 Նոյնական Մարդիկ [Լուկրէսիոս-ի] . 534
 Լուին Հիւծում . 535
 Կոյսին Պատկերը . 549
 Դալիլա . 556
 Վենետիկ . 566
 Վարդ-Աչք . 556
 Լուսանկարը . 556
 Կարապետները . 604
 Ախոյեանդ . 618
 Սիրտի Կապ [Սիլվի Բիւսսոմ-ի] . 624
 Կազերը . 642
 Այլակերպութիւն . 654
 Շօրէն . 657
 Եէհովա [Լամարքին-ի] . 658
 Նայուածքները . 660
 Յուդայի Համբոյքը . 675
 Սիրոյ Ձայներ . 679
 Դինով Սէր . 684
 Դանգատ . 688
 Դանգիւն Արձանաց . 700
 Այրիին Ջրոյցը . 715
 Նուակը . 723
 Բանաստեղծին Սիրտը . 724
 Առտուան Աղօթքը . 762
 Դանուած [Կէօթէ-ի] 790
 Բառմէն . 806
 Ծաղիկներուն Վերջը . [Սլպէո Սամէն-ի] . 851
 Մայրական Սէր . 872
 Աղօթք . 882
 Սանճա Լուչիա . 889
 Սիրտին Անմահութիւնը [Ժան Ռամօ-ի] . 907
 Լուս Սէր . 915
 Կոյս Տիրամայր . 948
 Դանգիւն Արձանաց . 953

Մերուծան Պարամեան
 Միսաֆ Մեծարեց
 Միսաֆ Մեծարեց
 Հրան Դազարեան
 Ռուբէն Զիլինկիրեան
 Միսաֆ Մեծարեց
 Մերուծան Պարամեան
 Անանու
 Պերնուի Եազրեան
 Միւրան Ռուբիւրեան
 Ա. Սարգսեան
 Մերուծան Պարամեան
 Նդիթ Նայիս. Դուրեան
 Ռուբէն Զիլինկիրեան
 Սլպաւան
 Հրան Ասասուր
 Պերնուի Եազրեան
 Նդիթ Նայիս. Դուրեան
 Մերուծան Պարամեան
 Հրան Դազարեան
 Նդիա Տէմիրնիպատեան
 Պերնուի Եազրեան
 Ռուբէն Զիլինկիրեան
 Մերուծան Պարամեան
 Փայլակ
 Մերուծան Պարամեան
 Նդիթ Նայիս. Դուրեան
 Պերնուի Եազրեան
 Ե. Դ. Մարմեան
 Մերուծան Պարամեան
 Նդիթ Նայիս. Դուրեան
 Հրան Դազարեան
 Ռուբէն Զիլինկիրեան
 Մերուծան Պարամեան
 Թէպիկ
 Նդիթ Նայիս. Դուրեան
 Նդուարդ Դոլաննեան
 Մերուծան Պարամեան
 Ջապէլ Ասասուր
 Մեիփ Թէվիէլ
 Հրան Դազարեան
 Պերնուի Եազրեան
 Ե. Ալիսար
 Մերուծան Պարամեան
 Հրան Դազարեան
 Մերուծան Պարամեան
 Նդուարդ
 Լիւսն Էսանանեան
 Սարգիս Սմբան

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ

Պաշտոնի ժողովրդային երգեր . 65
 Դանիելյան Ծնունդը . 67
 Վեշտարենի Խորհուրդ . 106
 Ս. Աղամբ . 191
 Ուրուագիրներ . 213
 Հարստության Մեղքը . 373
 Փոքրիկ Երազանք . 438
 Նախերգ [ձօգուէ Բարսուչի-ի] . 439
 Քամայի Ծաղիկներ . 562
 Եղիան Մուրալը . 567
 «Դուրս Պէտք Ունի Ուսիդ» . 557
 Դէպ ի Արմաշ . 775
 Այն Պահը . 807
 Առաջին Անձրեւները [Անարզ Գանու-ի] . 812
 Կատու [Ալեք. Տիւմա-ի] . 815
 Դիպչնումիւնը [Տիկիմ Ասա Նէկրի-ի] . 827
 Մանրանկարը . 852
 Դատաւարի Նամակը Խմբագիրին . 854 , 874
 Սոխակին Երգը . 875
 Լուսնի Ծագումը Լիբանանի Սարերէն . 881
 Լեւնէրուն մէջ [Հէնրիխ Խալէմ-ի] . 908

ՔՆՆԱԿԱՆ ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ

Խնարհի «Ներաշխարհ»ը . 32 , 54 , 70
 Խմաստարկական Ծանօթութիւնը . 41
 Դրագէտներու Սէրը . 35
 Բառերուն Արժէքը Դրականութեան մէջ . 75
 Christmas Concert . 78
 Արեւելագէտներ և Թուրք Լեզուն . 123 , 150
 Կարկանդակ . 180
 Քննադատութեան մը Քննադատութիւնը . 289
 Լեզուական Խնդիր մը . 352
 Բաց Նամակ . 355
 Վէրնարեն , Կուսման , Դարմի . 367
 Խաչատուր Միսաքեանի մէկ Նամակը Տօքթ.
 Խորասանեանին . 396
 Քննական Ակնարկ մը . 405
 Կատակերգութիւնը . 412
 Պատասխան Մատիսի Հարցումին . 419
 Լեզուական Վէճը . 478 , 497
 Պատասխան Մատիսի Հարցումին . 505
 Բաց Նամակ «Տօմիս»ին . 546
 Պատասխան Մատիսի Հարցումին . 548
 Պատասխան Մատիսի հարցումին . 499
 «Միաժան» . 581
 Պատասխան Մատիսի Հարցումին . 583
 Հայ Երաժշտագիտունի մը . 605
 Պատասխան Մատիսի Հարցումին . 625
 Պէթովինի Կեանքէն Դրուագ մը [Թարգմ.] . 626

Վահան Եարուքիւնեան
 Հան
 Բրոճ Եակոբու Ճէնիգեան
 Թվասիցիին
 Տօմիս
 Կոմա Տաւո
 Թվասիցիին
 Տօմիս
 Յ. Արիսար
 Զիճքէ-Սարաճ
 Ննով Արմէն
 Ռօման Խաւարով
 Զիճքէ-Սարաճ
 Զիճքէ-Սարաճ
 Հրանտ Նազարեան
 Ռօման Խաւարով
 Ա. Սօրախեան
 Յրանտաւ Դօրէ
 Ներսէս Վարդ. Դանիէլեան
 Հրանտ Նազարեան

Արամ Նիկողոսեան
 Ռ. Յ. Պէպլեան
 Էմիլ Յակէ
 Լը Դօմօմ Բրիգալ
 Վ. Ե.
 Ահմէտ Հիմէք
 Արսաւէս Եարուքիւնեան
 Զիճքէ-Սարաճ
 Յովհ. Դազմեան
 Զիճքէ-Սարաճ
 Տօմիս

Խալիս Վարդապետ
 Ե. Կոլբաքի
 Տիւրան Աստուածատու
 Մերոյան Պարսամեան
 Տիգրան Զիճքեան
 Միւրան Ուղուրեան
 Զապէլ Եաշեան
 Շապուհ
 Հայկ Նիկողոսեան
 Տիգրան Զէօկիւրեան
 Մերսէս
 Մ. Միկասեան
 Էմման Տանիքս
 Օ. Թիմուրեան

Պատասխան Մասիսի Հարցումին . 646
 Մեր Դպրոցներուն մէջ . 647
 Սիրոյ Զօհը . 663
 Դրագէտներու Յաջորդութիւնը . 666
 Հին և Նոր Հայերէնը . 669
 Եստեճանները . 671 , 694
 Միայն մե՞նք մոլեռանդ ենք . 680
 Սկզբունքի Խնդիր մը . 709
 Օրձավ Ֆէյօլէի «Տալիլա» . 728
 Աշխարհաբարի Խնդիրը . 733
 Զապէլ Եսայեանի Շուրջը . 752
 Երկուքէն Ո՞րը . 773
 Թաւշանձեանի Կտակը . 777
 Դիտութիւնը Բանաստեղծութեան մէջ . 785
 Իմաստունի մը Վախճանը . 803
 Շառլ Կէռէն . 816
 Շօրէնի Յուշատետրը . 883
 Կորին Վարդապետի մէկ յօդուածին շուրջը . 773
 Անտարագեան Երգեր [Հասէ-ի] . 909 , 929
 Սկանակ Բանաստեղծները . 914
 Գաղափարներու Թանգարան , [Հեղինակներէ] . 932
 «Բանալի» , Այո՛ , Հապա Դարբինը . 933
 «Կենրուններու Բանալին» . 934

ՆՈՐ ԳԻՐՔԵՐ

Նշան-Պատկերան Տարեցոյց . 37
 Ամէնուն Տարեցոյցը . 57
 Պուէտ Խաչատուր Մխարեան . 177
 Պարզ Կեանքը . 219
 Դէպի Բեւեռ . 337
 Շնորհքով Մարդիկ . 545

ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ

Շօրէնի Երաժշտութիւնը և Կեանքը . 158
 Շուամանի Կեանքը . 39
 Սիէնքիէլից և Իր Նոր Վէպը . 279
 Ստու Պէռնաուի Կեանքէն . 319
 Լճակիէլլօի Հարիւրամեակը . 319
 Նախնի Յոյներու Բանաստեղծութիւնը . 337
 Բօլ և Վիքթօր Մարկըրիթ . 377
 Շառլ Կէռէն . 443
 Անդրանիկ Դերասանուհին . 486
 Սիւլլի Բրիտօմ . 507
 Անտէ Թէօփէ . 507
 «Գառմէն»ը . 544
 Ժ.-Ք. Հիւզման . 544
 Նորվեկիացի Հայագետի մը մահը . 742
 ՔՐՈՆԻԿՆԵՐ . 17, 77, 99, 140, 157, 199, 277, 297,
 317, 357

Sodpiso
 Մամբրէ Դանիէլեան
 Սուրէն Սաւրեան
 Sodpiso
 Արմենակ Իննէեան
 Դանիէլ Նամեան
 Կորին Վարդապետ
 Արմենակ Իննէեան
 Ա. Թ.
 Արմենակ Իննէեան
 Sodpiso
 Մերուժան Պարսամբան
 «Մասիսի Եանիկ»
 Sodpiso
 Sodpiso
 Լեան Էստանմեան
 Օր. Ն. Աֆիլիան
 Վէլիս
 Լեան Էստանմեան
 Դամէր
 Ն. Եազընեան
 Ենով Արմէն
 Մերուժան Պարսամբան

Ենով Արմէն
 Ենով Արմէն
 Ենով Արմէն
 Ենով Արմէն
 Ենով Արմէն
 Ենով Արմէն

Ենով Արմէն

Արշալոյսի Պօլիսի գործակալն է «Օսմանլը» Գրատունին Տէր Տիրար
Յովհաննէս Ազնաւոր , Պատր-Ալի Ճատաէսի , թիւ 56 :

ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉՆԵՐՈՒՆ

Հեղինակներէ և հրատարակիչներէ մեծնք՝ որ կը բազման Մասիսի
մէջ ծանուցուիլը իրենց հրատարակութեան , պէտք չէ մոռնան մեր
պայմանը թէ , Յ օրինակ զրկուած գիրքերը միայն նկատուիլեան
կ'առնուին և կը ծանուցուին :

ԱՐԵՒԵԼՔ՝ ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ազգային, գրական եւ քաղաքական .— Բա-
ժանորդագրութիւն Կ. Պօլսոյ համար՝ տարեկան 80, վեցամսեայ 45
դրշ. : գաւառներու համար՝ տարեկան 108 դրշ. , վեցամսեայ 60 դրշ. :
և օտար երկիրներու համար՝ տարեկան 35 ֆր. , վեցամսեայ 20
ֆր. : Զեւքէ վաճառում՝ քաղաքում : ԱՐԵՒԵԼՔ՝ հրատարակ
կ'ելլէ ամէն օր , կէս օրին , խնամեալ բովանդակութեամբ , ըն-
տիր յօդուածներով , թարգմանութիւններով ու նորագոյն տեղեկութիւններով :
ԱՐԵՒԵԼՔ՝, իր վերականգնողական խմբագրութեամբ և իր կարող աշխա-
տակիցներով առաջնակարգ տեղ մը կը գրաւէ տեղական հայ մամուլին
մէջ , արժանապատիւ բնթերցողներու գնահատմանը : Իր առաւելութիւններէն
մէկն է ՊԵՏԱԿԱՆԱԳՐԱՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՄԻ Հանգամանքը , որով իր ընթերցողնե-
րուն կը ներկայացնէ պարբերաբար Օսմանի Պէմքեր և երբեմն ալ տե-
սարաններ : Ոչ նուազ կը գնահատուին իր մասնագիտական յօդուած-
ները , եկեղեցական , կրօնական , անտեսական-տեղանաւորական , եր-
կրագործական , իրաւաբանական և այլն , բացի գրական , բանասիրա-
կան գրուածքներէ , որոնք տեսութիւններէ ևն : ԱՐԵՒԵԼՔ՝ վերաբերեալ
ամէն գրութիւն և բաժանորդագրին ուղղել Տէր և Տնօրէն Գաղափէր
էֆ. Պօյաճեանի հասցէին , Ղալաթիա , Մահմալիէ Ճատաէսի , ուր կը
գտնուին թերթին Տպարանը և Խմբագրատունը :

Je prends tous les jours
de la vraie
CRÈME DE MORUE
de la Pharmacie VERDUN-S/-Mouss
C'est très bon !!!
Petite mère, se méfie des produits
similaires ; mauvais et digérant mal.
Le Flacon : 3^{fr} 50 dans les Pharmies.
« SUPERIEURE à L'HUILE de FOIE de MORUE et aux EMULSIONS. »

Նշանաւոր Տօքթ. Բէքաւի
այս Էմուլսիօնը կը գերա-
զանցէ հրատարակի վրայ
գտնուած բոլոր իր նմանե-
րը : Զուգի իւրի տեղ կը գոր-
ծածուի և անկէ աւելի
օգուտ ունի աղոյ և տկար

անձերու : Միակ ներկայացուցիչ Թուրքիոյ . Ո. Սօլախեանց , Կ. Պօլսի :

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ Մ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

ԴԻՏԱԿԱՆ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ԴՐՈՒԹԵԱՄԻ կը դարձանէ ամէն տե-
սակ աղաւթի և լինաթի հիւանդութիւնները , փառած աղաները կը լեցնէ՝
առողջ աղաներու պէս երկար առնն գործածուելու պայմանով :

ԲՈՂՈՐՈՎԻՆ ՆՈՐ ՄԵԹՈՏՈՎ , նուրբ , ճաշակաւոր և դիմացկուն
բարուեալական տիւրաներ կը պատրաստէ , բնականին ճիշդ համոն :

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր իր դարձանատան մէջ , Բերա , Մեծ
Բարձաք-Գալու , թիւ 8 , Կարօտ հիւանդները ձրի կը դարձանէ հիւ-
շարթի օրերը՝ Բերաի Աղքատախնամ դարձանատունին մէջ :

Կիրակի օրերը ժամայրութեամբ կ'ընդունին :

Ս Ր Շ Ա Լ Ո Յ Ս

Իզմիրեան նոր օրաթերթը, կը հրատարակուի ամէն օր, արշա-
լոյսին : Իր պէսպիսուն լուսնդակութիւնով, իզմիրեան քրտնիկներով
ու թարմ լուրերով՝ Արշալոյս հաճելի զանազանութիւն մըն է մեր տե-
ղական օրաթերթերու շարքին մէջ : Բաժանորդագինն է Իզմիրի համար
տարեկան 80 դրշ. Պոլիսի և գաւառներու 108 : արտասահման 18 ֆր :
Տէր և Տնօրէնն է Բարսեղ էֆ. Քէչիշեան : Հասցէ՝ Պէօլիս ք. Է. Է. Է. Է. Է. Է. Է.
Իզմիր :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Հ Ի Ն Օ Ր Ն Բ

ՊուէՏ Խաչատուր Միսաբեան

Էւ իր ժամանակակից իմացականին վրայ հայեացքներ

ԳՐԵՏՑ. Գ. ՄԱՐԿՐԵՍԱՆ

ԺԹ. ՐԳ Դարու Թրքահայերու իմացական, բարոյական և արուեստա-
կան վիճակին վրայ վաւերական յիշատակագիրներով զարգարած և ա-
տոր մըն է՝ 140ի չափ էջերով, որ կը խօսի Պուէա խաչատուր Միսաբ-
եանի և իր ժամանակակից մտաւորականներուն վրայ : Կը ծախուի Գ.
Պոլիս ըստ զրաւաճառներուն քով, գին 7½ դրուշ :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ. — Ընթաց Թուաբանութեան, Տարւ-
Ա. Է. Բ. տարւ. — Յօրինեց՝ Զ. Թարսեան. — Այս գաւազիրքը կը պա-
րունակէ՝ քուսակութիւն, յորս գործողութիւն, հասարակ և տարա-
դասի կոտորակ, երկրաչափական գլխաւոր ձեւեր և պարզ ծանօթու-
թիւններ, 54 շահեկան պատկերներ ու ձեւեր : Ամէն հաշիւ ու խնդիր
օտանանեան չափերու և քրտններու վրայ հիմնուած է : Գործին սկիզբը
լիովին քաջատուած է ուսուցումի եղանակը, որով ամեն ծնողներ ալ
կրնան զիջաւ սորվեցնել իրենց զաւակին : Տնօրէններ գրատունը դի-
մելով օրինակ մը ձրի կ'առնեն : Գաւառի գրաւաճառներ և տնօրէն-
ներ 50 փարայի փոսթի փուլ պէտք է գրկեն իրր ծախք : Գինն է 4½
դրուշ և զեղչը 30 0/0 :

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ. — Վերաբույժ-Առամնարուտ Սահակ էֆ. Գան-
ձեան կը ծանուցանէ իր բազմաթիւ յաճախորդներուն թէ՛ իր Բերաի
աշխատանոցը փոխադրած է Մեծ-Փողոց, Սահա-Մարիա եկեղեցիին
դիմացի թիւ 414 արարքընանը, ուր կ'ընդունի իր յաճախորդները ամէն
օր կէս օրէ ետքը, իսկ Գաւառ-Քէօյ իր բնակարանը առաջուան պէս
մինչև կէսօր միայն :

ՓԱՆԱԳԱՇԵԱՆ ԱՂԶԿԱՆՑ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԼԵԶՈՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ, ԳԻՇԵՐՈԹԻԿ ԵՒ ՅԵՐԵԿԵԱՅ

Կ. Պոլիս, Գասը-Գիւղ, Մէօնիւրսար հասէսի .

Շրդ Տարեցում

Մասնագէտ ուսուցիչներու և ուսուցչուհիներու ձեռամբ, ասմային ուսումներէ և գիտական անհրաժեշտ ծանօթութիւններէ զտու, հիմնական կերպով կ'աւանդուին Հայերէն, Օսմաներէն, Ֆրանսերէն, Անգլերէն և Գերմաներէն լեզուները՝ հանդերձ խօսելալարժութեամբ (բռարիք), ինչպէս նաեւ Գծագրութիւն, Տնարարութիւն, Կար ու Ձեւ, Ստեղծագործութեան ղանադան տեսակները (ձեռքով և մեքենայով), ձայնական և դորժիական երաժշտութիւն, մասնաւորապէս Դաշնակ և Զութակ : Գիշերօթիկները կը վայելեն կատարեալ սնունդ և ընտանեկան անթիբի խնամք, առողջապահիկ սլայմաններու մէջ : Բանակցութեան համար զիմել վարժարան՝ Տեսուչին կամ Տեսչուհիին : Մանրամասն տեղեկութիւն կարելի է ստանալ նաեւ, Դշ. Եշ. Շր. օրերը ժամը 5էն 9 զիմելով «ԳԱՐՈՒՆ» Գրատունը, Մեծ Նոր խան, վերի յարկ, թիւ 55 : Աշակերտուհիներու վերամուտը տեղի պիտի ունենայ Սեպտ. 3, Բշ. օր :

Հիմնադիր-Տնօրէն

Յ. Գ. ՓԱՆԱԳԱՇԵԱՆ

ԱՓՈՍԹՈԼԻԲ ԻՆՍՅԻԹԻԹ, ԳՈՆԵԱ

(ՃԵՆՍ.ՆԵՍԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ)

Վարժարանիս առաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի Սեպտ. 13/26ին : Հաստատութիւնս կէտ նպատակի ունենալով գոլէճական ծրագրով մը բարձր և միանգամայն գործնական կրթութիւն մը տալ ուսանողներուն մասնագէտ դաստառուներու միջոցաւ, կ'աւանդէ Օսմ. Հայ. Անգլ. Ֆրանս. և Յունարէն (Յոյն աշակերտներու համար) լեզուները, ինչպէս նաեւ ընտկան, ընտպատմական, ուսողական, փիլիսոփայական, իրաւագիտական և վաճառականական գիտութիւնները : Մեծ խնամք կը տանի աշակերտներու բարոյայան մաքրութեան և ֆիզիքական առողջութեան : Դպրոցական նոր տարուան համար ուսուցչական մարմինին վրայ աւելցած է նաեւ համալսարանական բժիշկ մը՝ որ պիտի դասախօսէ առողջապահական և ընտկան գիտութիւններ և ձրիապէս պիտի դարմանէ հիւանդացող աշակերտները, եթէ գտնուին : Գիշերօթիկներու տարեթօշակն է 10 Օսմ. ոսկի, որուն կէսը վճարելի կանխիկ և ըրես կէսը Ծնունդին : Մանրամասն տեղեկութեան համար զիմել Տնօրէն Տօքթ. Ա. Յ. Հայկազեանի, Գանիա :

“ՄԱՍԻՍ”, Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Պոլիսի և գաւառներու համար տարեկան 60 դրշ :

Արտատպանի » » 14 ֆրանք :

Թղթատարութեան ծախքը մեր վրայ :

Բաժանորդները իրաւունք ունին ստանալու մեր տարգրեւները,

միշտ ձբիաբար, թղթատարութեան ծախքն ալ մեր վրայ :

Մասիսի բաժանորդագրութիւնը բացարձակապէս կա խիկ է :

Դրամ կարելի է զրկել փոխանակագիրով, օտմանեան կամ

օտար մանսա-փօսքով և օտմ. թղթատարական նամակադրոշ-

մով, 20 հատը մէկ մէճիաի հաշիւով :

Զնորոտարկուած ձեռագիրները կա չեն դարձուիր :

Նամակ կամ որ և է գրութիւն ուղղել առ

Ե Ն Ո Վ Ք Ա Ր Մ Է Ն

“ՄԱՍԻՍ”, Ի Հասցեով

Պապը Ա.Լի Հասցեւի, Թիւ 38

درعليه باب عالی جاده سنده نومرو ۳۸ «مسیس» غزته سی اداره خانه سی

Rédaction de la Revue «MASSIS»

N. 38, Avenue de la Sublime Porte

CONSTANTINOPLE

Ռ Օ Պ Է Ր Դ Գ Օ Լ Է Ճ Վարժարանիս յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի Սեպտ. 5/18ին : Կարգադրութիւններ եղած են վաճառականա-կան ուսումը բաղձացուած կատարելութեամբ աւանդելու համար : Վար-ժարանիս մասնաւոր բժիշկը՝ ուսանողներուն առողջութեան, մարմնա-մարդներուն և խաղերուն, ինչպէս նաեւ վարժարանիս ընդհանուր առողջական վիճակին վրայ կը հսկէ : Մարմնամարզի նոր և զեղեցիկ շէնք մը կառուցուած է նորոգապէս, իր մէջ ունենալով մարմնամարզի ամէն տեսակ գործիքներ, վերջին գրութեանց համաձայն :

“ՄԱՍԻՍ”ի վեցամսեայ Շրջանի հաւաքածոն, որ 550 էջէ բաղկացած գրական գեղեցիկ հատոր մը կը կազմէ, կրնայ ստացուիլ խմբագրութենէս, կանխիկ փոխա-րժեքով՝ 30 դր. կազմուած 35 : Թղթատարով ղրկուելիք Հասցեւերու համարպէսք է 5 դր. աւելի վճարել :